

ΚΖ ΣΥΝΟΔΟΣ (2022-2023)

ΑΦΟΠΛΙΖΟΝΤΑΣ
ΤΗ ΒΙΑ

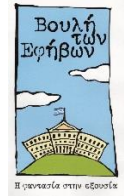
Υ
Λ
Ι
Κ
Ο
&
Δ
Ρ
Α
Σ
Ε
Ι
Σ

ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΒΟΥΛΗ ΤΩΝ ΕΦΗΒΩΝ:
ΒΗΜΑΤΑ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ –
ΚΑΝΟΝΤΑΣ ΠΡΑΞΗ ΤΗ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ

ΙΔΡΥΜΑ ΤΗΣ ΒΟΥΛΗΣ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ
ΓΙΑ ΤΟΝ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΕΥΤΙΣΜΟ ΚΑΙ ΤΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

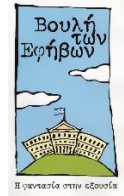

Περιεχόμενα

Πριν αρχίσουμε.....	2
Συζητάμε για τη Δημοκρατία!.....	3
Γνωριζόμαστε και γινόμαστε μία ομάδα!	6
Εντοπίζουμε και αφοπλίζουμε τη βία μέσα από τεχνικές δράματος και θεάτρου!	9
Διαβάζουμε για να αφοπλίσουμε τη βία μέσα από ένα βιβλίο!	14
Αντικρίζουμε τη βία για να την αφοπλίσουμε μέσα από μία ταινία!	17
Όταν το παιδί κακοποιείται... ..	19
Κάνοντας bullying στη βία	23
Σπάζοντας τον κύκλο της έμφυλης βίας	26
Δίνοντας κόκκινη κάρτα στη βία.....	31
Κάνοντας block στη βία	38
Εξορίζοντας τη βία	43

ΙΔΡΥΜΑ ΤΗΣ ΒΟΥΛΗΣ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ
ΓΙΑ ΤΟΝ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΕΥΤΙΣΜΟ ΚΑΙ ΤΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

Πριν αρχίσουμε...

Στα χέρια σας κρατάτε το εκπαιδευτικό υλικό της φετινής Συνόδου για την καταπολέμηση του φαινομένου της βίας, όπως έχει συνταχθεί και συλλεχθεί από την Ομάδα και την Επιστημονική Επιτροπή του εκπαιδευτικού προγράμματος «Βουλή των Εφήβων: Βήματα Δημοκρατίας – Κάνοντας πράξη τη συμμετοχή».

Το υλικό περιλαμβάνει παιχνίδια γνωριμίας, ερωτήματα για συζήτηση με τις ομάδες σας, προτεινόμενες δράσεις για την εμπάθυση στην έννοια των δικαιωμάτων και τη συγκεκριμένη θεματική, καθώς και ποικίλες παραπομπές που ελπίζουμε πως θα βοηθήσουν στη συλλογική σας δουλειά.

Είναι σημαντικό, πριν την έναρξη των δραστηριοτήτων, να ληφθεί υπόψη το ενδεχόμενο κάποιο από τα παιδιά στην ομάδα σας, να έχει βιώσει ή να βιώνει βία κάποιας μορφής στη ζωή του. Επομένως, ιδίως στη συγκεκριμένη θεματική είναι αναγκαία η προσεκτική παρατήρηση και συνεχής εγρήγορση, για την περίπτωση που κάποια μαθήτρια/κάποιος μαθητής θελήσει να εκμυστηρευτεί την εμπειρία του σε εσάς.

Επιπλέον, θα είναι ιδιαίτερα βοηθητικό για τις μαθήτριες και τους μαθητές, να δοθεί έμφαση στην ερμηνεία των επί μέρους εννοιών (βία, κακοποίηση κλπ.) και την εκάστοτε νοηματοδότησή τους και στην ενδυνάμωση των παιδιών ως υποκειμένων δικαιωμάτων μέσα από την εκμάθηση και τη δημιουργική έκφραση, καθώς και να τονιστεί η δυνατότητα θεραπείας και αποκατάστασης του τραύματος.

Για οποιοδήποτε ζήτημα σε σχέση με τυχόν συναφή αρνητική εμπειρία του παιδιού (δηλαδή εμπειρία κακοποίησης) αναδυθεί κατά τη συζήτηση, μπορείτε να καλέσετε το Συνήγορο του Παιδιού στο 800 11 32000 και 2131306703-605, προκειμένου να λάβετε οδηγίες.

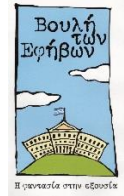
Καλή αρχή!

Η Ομάδα και η Επιστημονική Επιτροπή
του εκπαιδευτικού προγράμματος

Βουλή των Εφήβων: Βήματα Δημοκρατίας – Κάνοντας πράξη τη συμμετοχή

ΙΔΡΥΜΑ ΤΗΣ ΒΟΥΛΗΣ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ
ΓΙΑ ΤΟΝ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΕΥΤΙΣΜΟ ΚΑΙ ΤΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

Συζητάμε για τη Δημοκρατία!

«Τα ανθρώπινα δικαιώματα ξεκινούν από μέρη μικρά, (...) που δεν φαίνονται σε κανέναν χάρτη του κόσμου. Ωστόσο, είναι ο κόσμος του κάθε ατόμου, η γειτονιά που μένει, το σχολείο ή η σχολή που πηγαίνει, το εργοστάσιο, η φάρμα ή το γραφείο στο οποίο εργάζεται. (...) Αν αυτά τα δικαιώματα έχουν μικρή σημασία εκεί, τότε έχουν μικρή σημασία και οπουδήποτε αλλού.» *Eleanor Roosevelt*

Στους παρακάτω ηλεκτρονικούς συνδέσμους μπορείτε να βρείτε υλικό που αναδεικνύει τις αρχές και τις αξίες της δημοκρατίας, τη σημαντικότητα της πολιτειότητας για την προάσπιση και διασφάλιση ατομικών, κοινωνικών και πολιτικών ελευθεριών.

Μπορείτε να προσαρμόσετε το προτεινόμενο υλικό και τις εκπαιδευτικές πρακτικές σύμφωνα με τις ανάγκες της *Ομάδας Συμμετοχικής Δράσης* του σχολείου σας.

Βουλή των Ελλήνων

<http://www.parliament.gr>

Ίδρυμα της Βουλής των Ελλήνων για τον Κοινοβουλευτισμό και τη Δημοκρατία

Εκπαιδευτικά Βίντεο

Δημοκρατία: <https://vimeo.com/417524591>

Κοινοβουλευτική Δημοκρατία: <https://vimeo.com/417525257>

Οργάνωση και Λειτουργία της Βουλής: <https://vimeo.com/417524920>

Η αξία της Βουλής και της Δημοκρατίας: <https://vimeo.com/157694859>

Δημοκρατία και Εκπαίδευση

<https://foundation.parliament.gr/el/ekpaideytiko-yliko>

ΙΔΡΥΜΑ ΤΗΣ ΒΟΥΛΗΣ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ
ΓΙΑ ΤΟΝ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΕΥΤΙΣΜΟ ΚΑΙ ΤΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

Σύνταγμα

<https://www.hellenicparliament.gr/Vouli-ton-Ellinon/To-Politevma/Syntagma/>

Συνταγματική Ιστορία

<https://www.hellenicparliament.gr/Vouli-ton-Ellinon/To-Politevma/Syntagmatiki-Istoria/>

Συνήγορος του παιδιού

<http://www.synigoros.gr/paidi>

Η Διεθνής Σύμβαση για τα Δικαιώματα του παιδιού

<https://www.synigoros.gr/paidi/downloads/dsdp.pdf>

http://noiazomaikaidrw.gr/wp-content/uploads/2015/07/entipo_simbasi_ex.pdf

Εργαστήριο Μελέτης της Μετανάστευσης και Διασποράς (Ε.Μ.ΜΕ.ΔΙΑ) του ΕΚΠΑ

<http://emmedia.pspa.uoa.gr/>

Ελληνική Στατιστική Αρχή (ΕΛΣΤΑΤ)

<http://www.statistics.gr>

Υπουργείο Παιδείας και Θρησκευμάτων

Αποθετήριο Φωτόδεντρο

<http://photodentro.edu.gr/aggregator/>

Εκπαιδευτικό υλικό για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα

https://www.minedu.gov.gr/publications/docs2012/120517_compass_edition_gr.pdf

Ευρωπαϊκοί θεσμοί – Διεθνείς Οργανισμοί – ΜΚΟ

Ευρωπαϊκή Ένωση

https://europa.eu/european-union/index_el

ΙΔΡΥΜΑ ΤΗΣ ΒΟΥΛΗΣ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ
ΓΙΑ ΤΟΝ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΕΥΤΙΣΜΟ ΚΑΙ ΤΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

«Ενωμένοι για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα» (UHR)

<http://gr.humanrights.com>

Ύπατη Αρμοστεία ΟΗΕ για τους πρόσφυγες

<http://www.unhcr.org/gr/>

Εκπαιδευτικό υλικό

http://www.unhcr.org/gr/ekpaideutiko_yliko

Το ταξίδι της φυγής

<http://www.taxidifygis.org.cy>

Διεθνής Αμνηστία

<https://www.amnesty.gr/>

Νεολαία υπέρ των ανθρωπίνων δικαιωμάτων

<https://www.youthforhumanrights.gr/educators/educator-programs.html>

Helmsic

<https://www.helmsic.gr/sample-page/>

Προγράμματα – Ιδρύματα – Οργανισμοί

Δημοκρατική παιδεία

<https://www.demopaideia.gr>

Πανελλήνιο Δίκτυο για το Θέατρο στην Εκπαίδευση

<http://www.theatroedu.gr/>

Γνωριζόμαστε και γινόμαστε μία ομάδα!

Προτεινόμενες δραστηριότητες:

1. «Ένας κύκλος»

- Τα μέλη της ομάδας σχηματίζουν με τα σώματά τους έναν κύκλο.
- Στο κέντρο του κύκλου στέκεται ο/η εκπαιδευτικός, ο οποίος κρατάει μία μπάλα, την οποία και πετάει σε ένα μέλος της ομάδας.
- Ο μαθητής, η μαθήτρια, που κρατάει την μπάλα, λέει το όνομά του/της και τον λόγο για τον οποίο συμμετέχει στη *Βουλή των Εφήβων* ή κάτι που του/της αρέσει ή δεν του/της αρέσει.

Εναλλακτική πρόταση: τα μέλη της ομάδας, με τη σειρά που κάθονται στον κύκλο και χωρίς να χρησιμοποιούν την μπάλα, λένε το όνομά τους και τον λόγο για τον οποίο συμμετέχουν στη *Βουλή των Εφήβων* ή κάτι που τους αρέσει ή δεν τους αρέσει.

2. «Μία κίνηση»

- Τα μέλη της ομάδας σχηματίζουν με τα σώματά τους έναν κύκλο.
- Ο/η εκπαιδευτικός κινείται στον κύκλο, υιοθετώντας έναν είδος περπατήματος (για παράδειγμα: περπατάει αργά ή γρήγορα, με το κεφάλι ψηλά...) ή κάνοντας μία συγκεκριμένη κίνηση (για παράδειγμα: έναν χαιρετισμό).
- Αυτήν την κίνηση ζητά να επαναλάβουν όλα τα μέλη της ομάδας, καθώς θα κινούνται στον χώρο.
- Ο/η εκπαιδευτικός ζητά από κάποιο μέλος της ομάδας να προτείνει μία άλλη κίνηση, την οποία θα επαναλάβουν όλοι/όλες, καθώς θα κινούνται στον χώρο.

Εναλλακτική πρόταση: ο/η εκπαιδευτικός ζητά από τα μέλη της ομάδας να περιγράψουν με μία κίνηση το όνομά τους. Οι υπόλοιποι μαθητές, οι υπόλοιπες μαθήτριες προσπαθούν

να υποθέσουν ποιο μπορεί να είναι το όνομα του συμμαθητή, της συμμαθήτριάς τους. Εάν δεν μπορεί η ομάδα να βρει το όνομα μέσα από την κίνηση, ο μαθητής, η μαθήτρια το αποκαλύπτει.

3. «Ένα ανακάτεμα»

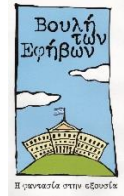
- Τα μέλη της ομάδας σχηματίζουν με τα σώματά τους έναν κύκλο.
- Ο/η εκπαιδευτικός δίνει κάθε φορά και μία διαφορετική οδηγία στην ομάδα.
- Τα μέλη της ομάδας, όταν ακούν την οδηγία, θα πρέπει να φύγουν από τη θέση τους και να μετακινηθούν στο κέντρο του κύκλου.

Για παράδειγμα, να μετακινηθούν από τη θέση τους:

- όσοι/όσες έχουν το ίδιο χρώμα ματιών (καφέ, μπλε, πράσινα...).
- όσοι/όσες φορούν αθλητικά παπούτσια.
- όσοι/όσες φορούν το ίδιο χρώμα μπλούζας.
- όσοι/όσες έχουν γενέθλια τον Ιανουάριο, τον Απρίλιο, τον Σεπτέμβριο κ.ο.κ.
- όσοι/όσες ασχολούνται με κάποιο άθλημα.
- όσοι/όσες παίζουν κάποιο μουσικό όργανο.
- όσοι/όσες περνούν ώρες στο διαδίκτυο.

4. «Μία συνέντευξη»

- Τα μέλη της ομάδας ανά δύο και αντικριστά κάθονται σε καρέκλες.
- Οι μαθητές και οι μαθήτριες, χωρισμένοι/χωρισμένες στις δυάδες, έχουν πέντε λεπτά για να συστηθούν και να αναφέρουν κάποιες πληροφορίες που θεωρούν σημαντικές για τον εαυτό τους.
- Οι δυάδες «σπάνε» και ένας κύκλος δημιουργείται από όλα τα μέλη της ομάδας.
- Ο καθένας και η καθεμιά αναλαμβάνει να συστήσει στην ομάδα τον συμμαθητή, τη συμμαθήτρια, που ήταν προηγουμένως στη δυάδα, προσπαθώντας να θυμηθεί όλες το δυνατόν περισσότερες πληροφορίες για εκείνον/εκείνη. Κατά τη διάρκεια της παρουσίασης δεν επιτρέπεται να μιλά ή να διορθώνει ο μαθητής, η μαθήτρια για τον οποίο/την οποία γίνεται λόγος, παρά μόνον όταν ολοκληρωθεί η παρουσίασή του/της.

5. «Ένας καθρέφτης»

- Τα μέλη της ομάδας ανά δύο στέκονται όρθια και αντικριστά.
- Το ένα από τα δύο μέλη της ομάδας κάνει μία μικρή κίνηση και «παγώνει», μένει ακίνητος/ακίνητη και αμίλητος/αμίλητη. Ο άλλος μαθητής, η άλλη μαθήτρια επαναλαμβάνει την κίνηση του πρώτου μαθητή, της πρώτης μαθήτριας.

Ενδιαφέρον θα ήταν οι μαθητές και οι μαθήτριες, πέραν του να επαναλαμβάνουν ή να μιμούνται την κίνηση που προτείνει ο συμμαθητής, η συμμαθήτριά τους, να μπουν σε μία διαδικασία «δράσης – αντίδρασης», «θέσης – αντίθεσης». Δηλαδή να κάνουν μία κίνηση που είτε να συμπληρώνει την κίνηση του συμμαθητή, της συμμαθήτριάς τους ή να είναι εντελώς αντίθετη.

6. «Ένα σχήμα»

- Τα μέλη της ομάδας στέκονται όρθια σε έναν κύκλο.
- Ο/η εκπαιδευτικός ζητά από τους μαθητές και τις μαθήτριες να πάρουν μία θέση μέσα στον χώρο και να δημιουργήσουν με τα σώματά τους ένα σχήμα (για παράδειγμα: ένα τρίγωνο, ένα τετράγωνο, μία γέφυρα, το διαδίκτυο, έναν υπολογιστή, ένα κινητό τηλέφωνο...).
- Ο/η εκπαιδευτικός μετράει αντίστροφα και αργά από το 10 έως το 1 και μέσα σε αυτόν τον χρόνο οι μαθητές και οι μαθήτριες πρέπει να έχουν ολοκληρώσει το σχήμα που τους έχει ζητηθεί.

Εντοπίζουμε και αφοπλίζουμε τη βία μέσα από τεχνικές δράματος και θεάτρου!

Προτεινόμενες δραστηριότητες:

1. «Ο ιστός της βίας»

- Τα μέλη της ομάδας σχηματίζουν με τα σώματά τους έναν κύκλο.
- Ο/η εκπαιδευτικός κρατά στα χέρια του/της ένα νήμα πλεξίματος ή ένα κουβάρι σχοινογιού.
- Ο/η εκπαιδευτικός πετάει το κουβάρι σε ένα μέλος της ομάδας.
- Ο μαθητής, η μαθήτρια, κρατώντας στα χέρια του/της το κουβάρι, λέει το όνομά του/της και στη συνέχεια την πρώτη λέξη που του/της έρχεται στο μυαλό όταν ακούει τη λέξη «βία».
- Στη συνέχεια, ο μαθητής, η μαθήτρια που έχει ήδη μιλήσει, κρατάει την άκρη από το κουβάρι και το πετάει σε ένα άλλο μέλος της ομάδας, που λέει με τη σειρά του/της το όνομά του/της και μία λέξη για τη «βία».
- Όταν όλα τα μέλη της ομάδας έχουν μιλήσει, σχηματίζεται ένας ιστός, που ενώνει όλα τα σημεία του κύκλου.
- Οι μαθητές και οι μαθήτριες παρατηρούν το σχήμα που έχει δημιουργηθεί εντός του κύκλου, καθώς το κουβάρι άλλαζε χέρια, και σκέφτονται με τι μπορεί να μοιάζει και εάν το σχήμα θα μπορούσε να συσχετιστεί με τη λέξη «βία».
- Η δραστηριότητα μπορεί να συνεχιστεί με το μάζεμα του κουβαριού, ξεκινώντας από τον τελευταίο συμμετέχοντα, την τελευταία συμμετέχουσα, που μίλησε, και καταλήγοντας στον/στην εκπαιδευτικό.

Εναλλακτική πρόταση: ο/η εκπαιδευτικός, κρατώντας το κουβάρι στα χέρια του/της και κινούμενος, κινούμενη εντός του κύκλου, ξεκινάει να αφηγείται μια ιστορία σχετική με μορφή άσκησης βίας. Κάποια στιγμή σταματά, πετάει το κουβάρι σε ένα μέλος της ομάδας, που καλείται να συνεχίσει αυτή την ιστορία.

Η ιστορία τελειώνει όταν το κουβάρι επιστρέψει ξανά στα χέρια του/της εκπαιδευτικού.

Τα μέλη της ομάδας παρατηρούν το σχήμα που έχει δημιουργηθεί εντός του κύκλου, καθώς το κουβάρι άλλαζε χέρια, και σκέφτονται με τι μπορεί να μοιάζει και εάν το σχήμα θα μπορούσε να συσχετιστεί με την ιστορία, που μόλις δημιούργησαν.

2. «Οι παγωμένες εικόνες»

- Ο/η εκπαιδευτικός ενημερώνει τα μέλη της ομάδας ότι χρησιμοποιώντας μόνο τα σώματά τους θα δημιουργήσουν μια ιστορία που έχει τίτλο: «Μία στιγμή βίας».
- Ονοματίζει και ορίζει με μία χαρτοταινία τον χώρο, όπου ασκείται βία (για παράδειγμα: σε μία σχολική τάξη, σε ένα διαμέρισμα, σε έναν αθλητικό χώρο, στον δρόμο, στην οθόνη ενός υπολογιστή...).
- Ο/η εκπαιδευτικός περνά ανάμεσα από τους μαθητές, τις μαθήτριες και όποιον/όποια ακουμπάει στον ώμο, σηκώνεται και παίρνει τη δική του/της θέση, «αποτυπώνοντας» με το σώμα του/της τη στιγμή που ασκεί ή δέχεται βία και μένει ακίνητος/ακίνητη και αμίλητος/αμίλητη.
- Ο/η εκπαιδευτικός μετρά αργά από το 1 έως το 3, προκειμένου οι μαθητές και οι μαθήτριες να παραμείνουν στη θέση τους ακίνητοι/ακίνητες και αμίλητοι/αμίλητες. Περνάει ανάμεσα από τους μαθητές και τις μαθήτριες και τους ζητά, ακουμπώντας τους στον ώμο, να διατυπώσουν με μία σύντομη φράση τι σκέφτονται ή τι αισθάνονται.
- Αφού έχουν ακουστεί σκέψεις και συναισθήματα, ο/η εκπαιδευτικός ζητά από τους μαθητές και τις μαθήτριες να σκεφθούν τι θα ήταν εκείνο που θα άλλαζαν στο σώμα τους, στο βλέμμα τους, ή τι θα ήταν εκείνο που θα έλεγαν δυνατά, έτσι ώστε να αποτρέψουν αυτή τη στιγμή βίας, να αφοπλίσουν τη βία (για παράδειγμα: μία μικρή αλλαγή σε ένα χέρι που αντί να κτυπά μπορεί να προστατεύει, σε ένα βλέμμα που αντί να είναι βλοσυρό μπορεί να είναι υποστηρικτικό, μία λέξη, ένα ηχηρό όχι ή σταμάτα...).
- Ο/η εκπαιδευτικός μετρά αργά από το 1 έως το 3, προκειμένου οι μαθητές και οι μαθήτριες να κάνουν αυτές τις μικρές αλλαγές, οι οποίες όμως θα αλλάξουν τη συνθήκη που είχε διαμορφωθεί λίγα λεπτά πριν.

ΙΔΡΥΜΑ ΤΗΣ ΒΟΥΛΗΣ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ
ΓΙΑ ΤΟΝ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΕΥΤΙΣΜΟ ΚΑΙ ΤΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

Σημείωση: Κατά τη διάρκεια αυτής της δράσης είναι προτιμότερο οι μαθητές και οι μαθήτριες να ψιθυρίζουν στον/στην εκπαιδευτικό τι σκέφτονται ή τι αισθάνονται και ο/η εκπαιδευτικός να επαναλαμβάνει δυνατά τη σκέψη τους. Με αυτόν τον τρόπο οι μαθητές και οι μαθήτριες αισθάνονται πιο ασφαλείς να διατυπώσουν αυτό που πραγματικά σκέφτονται και νοιώθουν ως άνθρωποι που ασκούν, δέχονται ή αφοπλίζουν τη βία.

Εναλλακτική πρόταση: ο/η εκπαιδευτικός περνά ανάμεσα από τους μαθητές και τις μαθήτριες και όποιον/όποια ακουμπάει στον ώμο, σηκώνεται και παίρνει τη δική του/της θέση, «αποτυπώνοντας» με το σώμα του/της τη στιγμή που ασκεί ή δέχεται βία και μένει ακίνητος/ακίνητη και αμίλητος/αμίλητη. Τα ακίνητα σώματα και τα αμίλητα πρόσωπα των μαθητών και των μαθητριών συνθέτουν μια παγωμένη εικόνα.

Αυτή η παγωμένη εικόνα για λίγα λεπτά θα «ζωντανέψει», για να ακουστούν σκέψεις ή ήχοι, για να φανούν κινήσεις ή αντιδράσεις και στη συνέχεια θα «ξαναπαγώσει».

Όταν η εικόνα «ξαναπαγώσει», ο/η εκπαιδευτικός ζητά από τους μαθητές και τις μαθήτριες να σκεφθούν τι θα ήταν εκείνο που θα άλλαζαν στο σώμα τους, στο βλέμμα τους, ή τι θα ήταν εκείνο που θα έλεγαν δυνατά, έτσι ώστε να αποτρέψουν αυτή τη στιγμή βίας, να αφοπλίσουν τη βία (για παράδειγμα: μία μικρή αλλαγή σε ένα χέρι που αντί να κτυπά μπορεί να προστατεύει, σε ένα βλέμμα που αντί να είναι βλοσυρό μπορεί να είναι υποστηρικτικό, μία λέξη, ένα ηχηρό όχι ή σταμάτα...).

Ο/η εκπαιδευτικός μετρά αργά από το 1 έως το 3, προκειμένου οι μαθητές και οι μαθήτριες να κάνουν αυτές τις μικρές αλλαγές, οι οποίες όμως θα αλλάξουν τη συνθήκη που είχε διαμορφωθεί λίγα λεπτά πριν.

Σημείωση: ο/η εκπαιδευτικός ονοματίζει και ορίζει με μία χαρτοταινία τον χώρο, όπου ασκείται βία (για παράδειγμα: σε μία σχολική τάξη, σε ένα διαμέρισμα, σε έναν αθλητικό χώρο, στον δρόμο, στην οθόνη ενός υπολογιστή...) και επισημαίνει ότι:

α) κάθε φορά που ένας μαθητής, μία μαθήτρια καλείται να πάρει τη θέση του/της σε αυτό τον χώρο, ο ίδιος/η ίδια θα μετράει αργά και δυνατά από το 1 έως το 3.

β) στην αρχή θα είναι ακίνητοι/ακίνητες και αμίλητοι/αμίλητες.

γ) με ένα παλαμάκι, που θα δίνεται από τον ίδιο/από την ίδια, η παγωμένη εικόνα για λίγα λεπτά θα «ζωντανεύει» και στη συνέχεια θα «ξεναπαγώνει».

3. «Ο άλλος και το ήμισυ»

- Τα μέλη της ομάδας σχηματίζουν με τα σώματά τους έναν κύκλο.
- Ο/η εκπαιδευτικός αφήνει στο κέντρο του κύκλου μία κιμωλία, ένα μαντήλι, ένα τετράδιο, μια εφημερίδα, μία μπάλα και ένα κινητό τηλέφωνο.
- Ο κύκλος «σπάει», οι μαθητές και οι μαθήτριες χωρίζονται σε δυάδες και ο/η εκπαιδευτικός δίνει σε κάθε δυάδα ένα αντικείμενο από τον κύκλο.
- Με αφορμή αυτό το αντικείμενο οι μαθητές και οι μαθήτριες δημιουργούν μια σκηνή, στην οποία θα «αποτυπώνεται» μία στιγμή που ασκείται βία. Οι μαθητές και οι μαθήτριες μπορούν να μιλούν και να κινούνται.
- Αφού παρουσιάσουν αυτή τη στιγμή βίας, για λίγο οι μαθητές και οι μαθήτριες «παγώνουν» και ο/η εκπαιδευτικός ζητά από τους μαθητές και τις μαθήτριες που παρατηρούν αυτή τη στιγμή βίας να σκεφθούν τι θα ήταν εκείνο που θα άλλαζαν και σε ποιο ακριβώς σημείο της ιστορίας, προκειμένου να αποπλίσουν τη βία.
- Ο μαθητής, η μαθήτρια που θα άλλαζε κάτι, πλησιάζει τα μέλη της δυάδας, που προηγουμένως παρουσίασαν αυτή τη σκηνή βίας, και ζητά να ξαναγυρίσουν σε εκείνο το σημείο της ιστορίας που εκείνος/εκείνη θέλει να αλλάξει. Όταν τα μέλη της δυάδας γυρίσουν στο σημείο αυτό, μένουν ακίνητοι/ακίνητες και αμίλητοι/αμίλητες.
- Ο μαθητής, η μαθήτρια που προτείνει, σε συνεργασία με τα μέλη της δυάδας, κάνουν αυτές τις μικρές αλλαγές (για παράδειγμα: μία μικρή αλλαγή σε ένα χέρι που αντί να κτυπά μπορεί να προστατεύει, σε ένα βλέμμα που αντί να είναι βλοσυρό μπορεί να είναι υποστηρικτικό, μία λέξη, ένα ηχηρό όχι, ή σταμάτα...), οι οποίες όμως θα αλλάξουν τη συνθήκη που είχε διαμορφωθεί λίγα λεπτά πριν.

ΙΔΡΥΜΑ ΤΗΣ ΒΟΥΛΗΣ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ
ΓΙΑ ΤΟΝ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΕΥΤΙΣΜΟ ΚΑΙ ΤΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

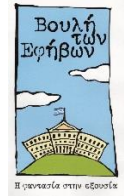
Σημείωση: Το ίδιο αντικείμενο μπορεί να χρησιμοποιηθεί από δύο διαφορετικές ομάδες μαθητών/μαθητριών και έτσι να δημιουργηθούν ιστορίες που μπορεί να μοιάζουν ή να είναι και εντελώς διαφορετικές.

Διαβάζουμε για να αφοπλίσουμε τη βία μέσα από ένα βιβλίο!

Προτεινόμενα βιβλία:

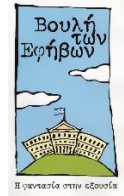
- Αρτινοπούλου Βάσω. *Η Σχολική Διαμεσολάβηση. Εκπαιδεύοντας τους μαθητές στη διαχείριση της βίας και του εκφοβισμού*. Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα 2010.
- Αρτινοπούλου Βάσω. *Ενδοοικογενειακή κακοποίηση*. Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα 2006.
- Αρτινοπούλου Βάσω. *Η Σεξουαλική παρενόχληση στην εργασία*. Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα 2006.
- Αρτινοπούλου Βάσω. *Βία στο σχολείο. Έρευνες και πολιτικές στην Ευρώπη*. Εκδόσεις Μεταίχμιο, Αθήνα 2001.
- Αρτινοπούλου Βάσω, Μαγγανάς Αντώνης. *Θυματολογία και Όψεις Θυματοποίησης*. Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα 1996.
- Heller Joseph. *Catch 22*. Εκδόσεις Εκάτη, Αθήνα 2011.
- Criado-Perez Caroline. *Αόρατες Γυναίκες. Προκαταλήψεις και Διακρίσεις σε έναν κόσμο για άντρες*. Εκδόσεις Μεταίχμιο, Αθήνα 2019.
- Guin Ursula. *Η λέξη για τον κόσμο είναι δάσος*. Εκδόσεις Αίολος, Αθήνα 2020.
- Συλλογικό έργο. *Έμφυλη βία-Βία κατά των γυναικών*. Εκδόσεις Αλεξάνδρεια, Αθήνα 2021.
- Κριθαρά Τζένη. *Είμαι γυναίκα, γι' αυτό με σκοτώνεις*. Εκδόσεις ΚΨΜ, Αθήνα 2022.
- Συλλογικό έργο. *Ως εδώ*. Εκδόσεις Γράφημα, Αθήνα 2022.
- Συλλογικό έργο. *Βία στην πόλη*. Εκδόσεις Αρμός, Αθήνα 2021.
- Γερούκη Μαργαρίτα. *Βάγια-Ένα πρόγραμμα πρόληψης του σχολικού εκφοβισμού/bullying για το δημοτικό σχολείο*. Εκδόσεις Πατάκη, Αθήνα 2021.

- Ράπτης Νικόλαος, Κουρουτσίδου Μαρία. *Έμφυλη βία και Εκπαιδευτικοί θεσμοί. Οι εκπαιδευτικοί ως κοινωνικές μεταρρυθμίστριες και κοινωνικοί μεταρρυθμιστές-Το παράδειγμα της Δωδεκανήσου*. Εκδόσεις Γκόννη, Αθήνα 2021.
- Αμαραντίδου Δέσποινα. *Η διαχείριση των ενδοσχολικών συγκρούσεων από την εκπαιδευτική ηγεσία*. Εκδόσεις Σπανίδης, Αθήνα 2021.
- Arrendt Hannah. *Περί βίας*. Εκδόσεις Επίκεντρο, Αθήνα 2020.
- Neal Avery. *Αφού είναι υπέροχος, εγώ γιατί δεν είμαι ευτυχισμένη;* Εκδόσεις Αρμός, Αθήνα 2018.
- Τρίγκα-Μερτίκα Δ. Ελένη. *Ενδοσχολική βία και σχολικός εκφοβισμός. Θεωρητικό πλαίσιο και εκπαιδευτική παρέμβαση, αναγνώριση κι αντιμετώπιση και στο νηπιαγωγείο*. Εκδόσεις Παπαζήσης, Αθήνα 2015.
- Walter Benjamin. *Για μια κριτική της βίας*. Εκδόσεις Ελευθεριακή Κουλτούρα, Αθήνα 2014.
- Ψυχογιός Δημήτρης. *Η πολιτική βία στην ελληνική κοινωνία*. Εκδόσεις Επίκεντρο, Αθήνα 2013.
- Συλλογικό έργο. *Σχολική βία και παραβατικότητα. Ψυχολογικές, κοινωνιολογικές, παιδαγωγικές διαστάσεις. Ενταξιακές προσεγγίσεις και παρεμβάσεις*. Εκδόσεις Τόπος, Αθήνα 2013.
- Χαρίτου-Φατούρου Μίκα. *Ο βασανιστής ως όργανο της κρατικής εξουσίας*. Εκδόσεις Ελληνικά Γράμματα, Αθήνα 2003.
- Δημητρίου Σωτήρης. *Μορφές βίας*. Εκδόσεις Σαββάλας, Αθήνα 2003.
- Τσιγκρής Άγγελος. *Η σεξουαλική βία κατά γυναικών και παιδιών*. Εκδόσεις Σάκκουλας, Αθήνα 2002.
- Μυταράς Δημήτρης. *Το μοντέλο της βίας στα μέσα μαζικής ενημέρωσης. Μια πειραματική μέθοδος διδασκαλίας*. Εκδόσεις Καστανιώτη, Αθήνα 1996.

ΙΔΡΥΜΑ ΤΗΣ ΒΟΥΛΗΣ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ
ΓΙΑ ΤΟΝ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΕΥΤΙΣΜΟ ΚΑΙ ΤΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

- Συλλογικό έργο. *Οπαδική βία και άλλες πτυχές της βίας στον αθλητισμό*. Εκδόσεις Νόβολι, Αθήνα 2010.

Αντικρίζουμε τη βία για να την αφοπλίσουμε μέσα από μία ταινία!

Προτεινόμενες ταινίες:

- Obchod na korze (The Shop on Main Street-Το Μαγαζάκι της κεντρικής οδού), [Ján Kadár](#) και [Elmar Klos](#) (1965)
- Catch-22, [Mike Nichols](#) (1970)
- A Clockwork Orange (Το κουρδιστό πορτοκάλι), Stanley Kubrick (1971)
- Mississippi Burning (Ο Μισισιπής καίγεται), Alan William Parker (1988)
- Philadelphia (Φιλαδέλφεια), Robert Jonathan Demme (1993)
- Schindler's List (Η λίστα του Σίντλερ), Steven Allan Spielberg (1993)
- La Vita è Bella (Η ζωή είναι ωραία), [Roberto Benigni](#) (1997)
- American History X (Μαθήματα Αμερικανικής Ιστορίας), Tony Kaye (1998)
- Amores Perros (Χαμένες αγάπες), Alejandro González Iñárritu (2000)
- The Pianist (Ο πιανίστας), [Roman Polanski](#) (2002)
- La Mala Educación (Κακή εκπαίδευση), Pedro Almodóvar (2004)
- Milk, Gus Van Sant (2008)
- Desert Flower (Το λουλούδι της ερήμου), [Sherry Hormann](#) (2009)
- The Help (Υπηρέτριες), Tate Taylor (2011)
- Tyrannosaur (Τυραννόσαυρος), Paddy Considine (2011)
- We Need to Talk About Kevin (Πρέπει να μιλήσουμε για τον Κέβιν), Lynne Ramsay (2011)
- 12 Years a Slave (12 χρόνια σκλάβος), Steven Rodney McQueen (2013)

ΙΔΡΥΜΑ ΤΗΣ ΒΟΥΛΗΣ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ
ΓΙΑ ΤΟΝ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΕΥΤΙΣΜΟ ΚΑΙ ΤΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

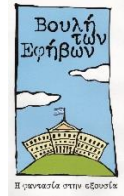
- [Dallas Buyers Club, Jean-Marc Vallée \(2013\)](#)
- Saul Fia (Ο γιος του Σαούλ), Laszlo Nemes (2015)
- Ουζερί Τσιτσάνης, Μανούσος Μανουσάκης (2015)
- Forušande (Ο εμποράκος), Asghar Farhadi (2016)
- Three Billboards Outside Ebbing, Missouri (Οι τρεις πινακίδες έξω από το Έμπινγκ, στο Μιζούρι), Martin McDonagh (2017)
- Joker (Τζόκερ), Todd Phillips (2019)
- 18, Βασίλης Δούβλης (2021)

Όταν το παιδί κακοποιείται...

I. Ερωτήματα προς διερεύνηση

- Ποιος θεωρείται παιδί;
- Ποιες συμπεριφορές θεωρούνται κακοποιητικές από την ομάδα μας;
- Ποιες συμπεριφορές θεωρούνται κακοποιητικές κατά τον νόμο. Συζητάμε αν η δική μας αντίληψη ταυτίζεται με την περιγραφή του νόμου.
- Ποια είναι τα είδη της κακοποίησης σε βάρος των παιδιών;
- Τι είναι σωματική τιμωρία; Γιατί υπάρχουν ακόμη γονείς που χτυπούν τα παιδιά «για να μάθουν»...
- Τι είναι η ψυχολογική-συναισθηματική κακοποίηση; Τι χαρακτηριστικά και εκδηλώσεις έχει;
- Τι σχέση έχει η αγάπη με την κακοποίηση; Υπάρχουν γονείς ή παιδιά που είναι μπερδεμένοι σε σχέση με αυτά τα δύο;
- Τι είναι η σεξουαλική κακοποίηση σε βάρος των παιδιών;
- Ποια είναι τα όρια και πότε λέμε STOP;
- Μας μαθαίνει αρκετά το σχολείο ώστε να προστατευθούμε από τη σεξουαλική βία;
- Θα μας βοηθούσε ένα συγκροτημένο μάθημα σεξουαλικής αγωγής σε όλες τις τάξεις; Αν ναι, με ποιον τρόπο;
- Υφίσταται κακοποίηση το παιδί που γίνεται μάρτυρας της βίας μεταξύ των γονιών του;

- Γιατί τα παιδιά πέφτουν θύματα κακοποίησης συχνά; Ποιοι μπορεί να είναι οι κοινωνικοί λόγοι;
- Πότε οι άνθρωποι «δικαιολογούν» τη βία που ασκείται στα παιδιά και για ποιους λόγους συμβαίνει αυτό;
- Πού καταφεύγουν συνήθως τα παιδιά όταν υφίστανται κακοποίηση;
- Γνωρίζουν όλες οι μαθήτριες και οι μαθητές τρόπους να ζητήσουν βοήθεια;
- Τι πρέπει να κάνει το παιδί όταν η βία βρίσκεται στο σπίτι;
- Μπορούν να διδαχθούν οι γονείς και οι εκπαιδευτικοί από τα παιδιά; Τι μπορούν να τους μάθουν σε σχέση με την προστασία από την κακοποίηση;
- Τι συμβαίνει στα παιδιά που βιώνουν την κακοποίηση; Πώς αναπτύσσονται; Τι χαρακτηριστικά έχουν οι σχέσεις τους;
- Τι πρέπει να κάνουμε για το παιδί-θύμα ώστε να μην μείνει θύμα και να βρει τη δύναμή του; Ποιες είναι στ' αλήθεια οι ανάγκες του;
- Τι πρέπει να κάνουν ιδίως οι υπηρεσίες (σχολείο, υπηρεσίες με κοινωνικούς λειτουργούς και ψυχολόγους στη γειτονιά) και οι θεσμοί (κυβέρνηση, κοινοβούλιο κ.λπ.);
- Τι συμβαίνει με τη ζωή των κακοποιημένων παιδιών όταν πληροφορίες για την κακοποίησή τους εκτίθενται στα κανάλια και το διαδίκτυο;

II. Δράσεις

- Διατυπώνουμε τις δικές μας συστάσεις για την έγκαιρη αναγνώριση των παιδιών που υφίστανται βία στο σχολείο και για την αντιμετώπιση του φαινομένου σε όλα τα επίπεδα (υποστήριξη και καθοδήγηση της οικογένειας, ψυχοθεραπευτική φροντίδα από υπηρεσίες κ.λπ.) και τις δημοσιεύουμε.

- Πραγματοποιούμε μια έρευνα πεδίου στο σχολείο και ρωτάμε τις συμμαθήτριες και τους συμμαθητές μας (ή και τους εκπαιδευτικούς) τι γνωρίζουν για τα θέματα της κακοποίησης και τι πιστεύουν ότι πρέπει να γίνει για την καταπολέμηση του φαινομένου (τι ξεχωρίζουν ως πιο σημαντικό από τα μέτρα που συζητούνται;).
- Επιλέγουμε δημοσιεύματα ή καλλιτεχνικές δημιουργίες που σχετίζονται με την κακοποίηση των παιδιών και φτιάχνουμε ένα κολάζ με το δικό μας μήνυμα.
- Δημιουργούμε το δικό μας συλλογικό καλλιτεχνικό έργο (μουσικό, εικαστικό, κινηματογραφικό κ.λπ.) για να εκφράσουμε τον προβληματισμό μας.
- Οργανώνουμε μια εκδήλωση στο σχολείο και καλούμε ειδικούς να μιλήσουν για την κακοποίηση και τις εκφάνσεις της στην καθημερινότητα, στο σπίτι κ.λπ.

III. Υλικό – Σύνδεσμοι:

- Διεθνής Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού, όπως κυρώθηκε από το ν.2101/92. Διαθέσιμη εδώ <https://www.synigoros.gr/paidi/downloads/dsdp.pdf>. Διαβάζουμε προσεκτικά τα άρθρα **19 και 39** και συζητάμε επ' αυτών. Είναι σημαντικό να απλοποιήσουμε τη γλώσσα και να φέρουμε το κείμενο του νόμου κοντά στα παιδιά.
- Εδώ <https://www.synigoros.gr/paidi/ti-einai-somat-timor.html> μπορείτε να διαβάσετε για τη σωματική τιμωρία (τι είναι, [τι ζημιά προκαλεί στα παιδιά](#) και ποιο είναι το [θεσμικό πλαίσιο](#)).
- Στρατηγική για τα Δικαιώματα του Παιδιού του Συμβουλίου της Ευρώπης (2022-2027). Διαθέσιμη εδώ <https://rm.coe.int/council-of-europe-strategy-for-the-rights-of-the-child-2022-2027-child/1680a5ef27>. Όλο το πρώτο κεφάλαιο είναι αφιερωμένο στην καταπολέμηση της βίας σε βάρος των παιδιών.
- Εδώ https://www.youtube.com/watch?v=njrBCYIlpKU&ab_channel=humanrightseurope μπορούμε να δούμε το βίντεο του Συμβουλίου της Ευρώπης ενάντια στην

κακοποίηση παιδιών. Είναι σημαντικό να ακολουθήσει συζήτηση και να προσπαθήσουμε να δώσουμε φωνή στο παιδί που πρωταγωνιστεί. Τι κακοποίηση βιώνει, τι νιώθει, πώς θα εξελιχθεί η ιστορία του;

- Εδώ https://www2.ohchr.org/english/bodies/crc/docs/crc.c.gc.13_en.pdf μπορούμε να διαβάσουμε (στα αγγλικά) το Γενικό Σχόλιο της Επιτροπής του ΟΗΕ για τα Δικαιώματα του Παιδιού, αναφορικά με την απελευθέρωση του παιδιού απ' όλες τις μορφές βίας.
- Αν υπάρχει διάθεση για μεγαλύτερη εμβάθυνση στο νομοθετικό πλαίσιο, τότε εδώ <https://www.kodiko.gr/nomothesia/document/154457/nomos-3500-2006> είναι διαθέσιμος ο **νόμος 3500/06 ενάντια στην ενδοοικογενειακή βία** και εδώ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:32012L0029&from=FR> είναι διαθέσιμη η **οδηγία για τη θέσπιση ελάχιστων προτύπων σχετικά με τα δικαιώματα, την υποστήριξη και την προστασία θυμάτων της εγκληματικότητας** (το άρθρο 24 κυρίως αφορά στα παιδιά) και τέλος εδώ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:32011L0093&from=EL> είναι διαθέσιμη η **οδηγία σχετικά με την καταπολέμηση της σεξουαλικής κακοποίησης και της σεξουαλικής εκμετάλλευσης παιδιών** και της παιδικής πορνογραφίας.
- Εδώ <https://enoc.eu/wp-content/uploads/2014/12/ENOC-position-statement-on-Violence-against-children-2015-FV.pdf> είναι διαθέσιμες (στα αγγλικά) οι προτάσεις των Ευρωπαίων Συνηγόρων του Παιδιού για το ζήτημα της προστασίας των παιδιών από όλες τις μορφές βίας.

Κάνοντας bullying στη βία

I. Ερωτήματα προς διερεύνηση

- Τι είναι η σχολική βία και ο εκφοβισμός;
- Σε ποιες περιστάσεις του σχολικού βίου μπορούν να εκδηλωθούν φαινόμενα σχολικής βίας;
- Ποιες μορφές μπορεί να πάρει η σχολική βία;
- Ψηφιακά εργαλεία και μέσα κοινωνικής δικτύωσης: μέσο για τον περιορισμό της σχολικής βίας, αιτία όξυνσης του φαινομένου ή μήπως και τα δύο;
- Πότε το αστείο παύει να είναι αστείο και γίνεται σχολική βία; Συζητάμε αναφέροντας συγκεκριμένα παραδείγματα και θέτουμε τα όρια.
- Ποιοι λόγοι πιστεύετε ότι οδηγούν στην εκδήλωση φαινομένων σχολικής βίας;
- Πιστεύετε ότι μπορεί να υπάρχει εναλλαγή των ρόλων του θύτη και του θύματος στο ίδιο πρόσωπο;
- Ποιες είναι οι συνέπειες των φαινομένων σχολικής βίας και εκφοβισμού στα εμπλεκόμενα άτομα και στο σύνολο της σχολικής κοινότητας;
- Σε ποιους ανθρώπους ή φορείς μπορώ να απευθυνθώ όταν αισθάνομαι ότι είμαι θύμα σχολικής βίας και εκφοβισμού;
- Τι μπορεί να κάνει ένας μαθητής, μία μαθήτρια όταν γίνεται μάρτυρας περιστατικού σχολικής βίας ή εκφοβισμού προς κάποιον συμμαθητή ή κάποια συμμαθήτριά του;
- Εφόσον παρατηρούμε φαινόμενα σχολικής βίας και εκφοβισμού στη σχολική μας μονάδα, πώς μπορούμε συλλογικά να τα αντιμετωπίσουμε και να τα εξαλείψουμε; Ποιες σχετικές ενέργειες/πρωτοβουλίες θα σκεφτόσασταν με στόχο την πρόληψη / ευαισθητοποίηση / αντιμετώπιση της σχολικής βίας και του εκφοβισμού;
- Ποια είναι η θέση της σύγχρονης δημοκρατικής κοινωνίας απέναντι στη σχολική βία και τον εκφοβισμό; Ποια είναι η θέση του σύγχρονου δημοκρατικού σχολείου απέναντι στη σχολική βία και τον εκφοβισμό;

II. Υλικό – Σύνδεσμοι:

- <https://www.milatora.gr/>
- <https://stop-bullying.sch.gr/sxoliki-via/>
- <http://www.kmaked.gr/site/phocadownload/praktika.pdf>
- <https://livewithoutbullying.com/wp-content/uploads/2020/12/%CE%95%CE%BD%CE%B4%CE%BF%CF%83%CF%87%CE%BF%CE%BB%CE%B9%CE%BA%CE%AE-%CE%B2%CE%AF%CE%B1-%CE%BA%CE%B1%CE%B9-%CE%B5%CE%BA%CF%86%CE%BF%CE%B2%CE%B9%CF%83%CE%BC%CF%8C%CF%82-%CE%95%CE%A8%CE%A5%CE%A0%CE%95.pdf>
- https://nesetweb.eu/wp-content/uploads/2019/06/NESET-II_Bullying-Report.pdf
- <http://www.prevkar.gr/index.php/%CE%AC%CF%81%CE%B8%CF%81%CE%B1-%CE%B1%CF%80%CF%8C%CF%88%CE%B5%CE%B9%CF%82/134-%CF%83%CF%87%CE%BF%CE%BB%CE%B9%CE%BA%CE%B7-%CE%B2%CE%B9%CE%B1-%CE%BA%CE%B1%CE%B9-%CE%B5%CE%BA%CF%86%CE%BF%CE%B2%CE%B9%CF%83%CE%BC%CE%BF%CF%83>
- <https://ejournals.epublishing.ekt.gr/index.php/jret/article/view/9095/9336>
- <https://www.youtube.com/watch?v=NkaLAY90H00>
- <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/476cda91-3b5f-11eb-b27b-01aa75ed71a1/language-en>
- <https://www.noesi.gr/book/syndrome/bullying>
- <https://www.coe.int/en/web/children/violence-in-schools>
- http://www.astynomia.gr/index.php?option=ozo_content&perform=view&id=1860&Itemid=400&lang
- https://www.alfavita.gr/ekpaideysi/397417_sholiki-bia-paidiki-kakopoiisi-kai-psyhiki-yegeia-o-antiktypos-tis-pandimias-o

ΙΔΡΥΜΑ ΤΗΣ ΒΟΥΛΗΣ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ
ΓΙΑ ΤΟΝ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΕΥΤΙΣΜΟ ΚΑΙ ΤΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

- <https://sciencearchives.wordpress.com/2012/01/20/i-i-omega-t/>
- <https://www.gse.harvard.edu/news/11/06/violence-what-schools-can-do>
- <https://www.unesco.org/en/days/against-school-violence-and-bullying>
- <https://kidshealth.org/en/teens/school-violence.html>
- https://www.cdc.gov/violenceprevention/pdf/school_violence_fact_sheet-a.pdf
- <https://www.unicef.org/protection/violence-against-children-in-school>
- <https://psypaideia.gr/content/σχολική-βία-ποιός-είναι-ο-ρόλος-του-σχολείου>
- https://www.alfavita.gr/ekpaideysi/372105_sholeia-ekpaideytiko-yliko-gia-ti-bia-kai-bullying
- <https://www.iefimerida.gr/ellada/pos-mporei-antimetopistei-exaleifthei-sholiki-bia>
- https://ekpaideytikhepikairothta.gr/wp-content/uploads/2019/10/Thanos_.pdf
- <https://www.ertnews.gr/perifereiakoi-stathmoi/larisa/scholiki-diamesolavisi-sto-3o-lykeio-trikalon/>

Σπάζοντας τον κύκλο της έμφυλης βίας

I. Ερωτήματα προς διερεύνηση

- Ποιες λέξεις σας έρχονται στο μυαλό όταν ακούτε τη φράση «έμφυλη βία»;
- Ποιες μορφές παίρνει η έμφυλη βία;
- Ποιοι είναι συνήθως αποδέκτες συμπεριφορών έμφυλης βίας;
- Με ποιους τρόπους μπορούμε να αφοπλίσουμε την έμφυλη βία;
- Σε ποιους φορείς μπορούμε να απευθυνθούμε σε περίπτωση που γίνουμε αποδέκτες ή θεατές έμφυλης βίας;
- Υπάρχει νομικό πλαίσιο, το οποίο προστατεύει τους πολίτες από περιστατικά έμφυλης βίας; Και εάν ναι, τι προβλέπει ο νόμος;
- Ποιοι είναι οι λόγοι που οδηγούν σε περιστατικά έμφυλης βίας;
- Σε ποιους λόγους αποδίδετε την έξαρση φαινομένων έμφυλης βίας;
- Πώς οφείλει μία δημοκρατική κοινωνία να αντιμετωπίζει τα φαινόμενα έμφυλης βίας;
- Πώς οφείλει να αντιδρά ο ενεργός δημοκρατικός πολίτης απέναντι σε φαινόμενα έμφυλης βίας;

II. Δράση

«Οι κάρτες των φύλων»

- Τα μέλη της ομάδας σχηματίζουν με τα σώματά τους έναν κύκλο.
- Ο/η εκπαιδευτικός αφήνει στο κέντρο του κύκλου κάρτες, πάνω στις οποίες είναι γραμμένες φράσεις που «αντέχουν στον χρόνο» και σχετίζονται με στερεότυπα που αφορούν στο φύλο. Κάθε κάρτα υπάρχει δύο φορές.
- Οι μαθητές και οι μαθήτριες διαλέγουν μία κάρτα και επιστρέφουν στη θέση τους.
- Ο κύκλος «σπάει» και οι μαθητές και οι μαθήτριες αναζητούν το μέλος της ομάδας που κρατάει την ίδια κάρτα.

- Οι μαθητές και οι μαθήτριες σε δυάδες με αφορμή το περιεχόμενο της κάρτας, συζητούν και φτιάχνουν μια μικρή, σύντομη ιστορία, την οποία στη συνέχεια παρουσιάζουν στην ομάδα.

Ενδεικτικές κάρτες:

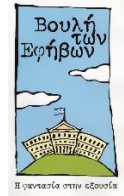
- Τα κορίτσια από τη φύση τους είναι πιο συναισθηματικά από τα αγόρια.
- Οι άντρες δεν πρέπει να κλαίνε.
- Το ποδόσφαιρο είναι ένα καθαρά ανδρικό άθλημα.
- Οι άνδρες είναι πιο λογικοί από τις γυναίκες.
- Οι δουλειές του σπιτιού είναι μία καθαρά γυναικεία υπόθεση.
- Η ανατροφή των παιδιών είναι γυναικεία υπόθεση.
- Τα αγόρια είναι καλύτερα στα θετικά μαθήματα σε σύγκριση με τα κορίτσια.
- Τα κορίτσια είναι καλύτερα στα θεωρητικά μαθήματα σε σύγκριση με τα αγόρια.
- Η φροντίδα των παιδιών είναι γυναικεία υπόθεση.
- Οι άνδρες είναι καλύτεροι οδηγοί από τις γυναίκες.
- Τα κορίτσια πρέπει να παίζουν με κούκλες και όχι με αυτοκινητάκια.
- Τα αγόρια πρέπει να παίζουν με αυτοκινητάκια και όχι με κούκλες.
- Οι άνδρες είναι ικανότεροι από τις γυναίκες στην ενασχόλησή τους με την πολιτική.
- Ο σύζυγος πρέπει να κερδίζει περισσότερα χρήματα από τη σύζυγό του.

III. Υλικό – Σύνδεσμοι:

- <https://www.winhellas.gr/>
(Διεθνής Υποστήριξη Γυναικών)
- <https://womensos.gr/>
(Γενική Γραμματεία Ισότητας Φύλων)
- <https://diotima.org.gr/>
(ΔΙΟΤΙΜΑ-Κέντρο για τα Έμφυλα Δικαιώματα και την Ισότητα)
- <https://diotima.org.gr/orologies/>

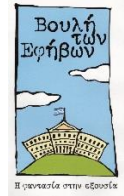

ΙΔΡΥΜΑ ΤΗΣ ΒΟΥΛΗΣ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ
ΓΙΑ ΤΟΝ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΕΥΤΙΣΜΟ ΚΑΙ ΤΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

(ΔΙΟΤΙΜΑ-Ορολογίες)

- <https://www.amnesty.gr/>
(Διεθνής Αμνηστία)
- <https://domviolence.org.cy/>
(Σύνδεσμος για την Πρόληψη και Αντιμετώπιση της Βίας στην Οικογένεια)
- <https://www.antiviolence-net.eu/>
(Ευρωπαϊκό Δίκτυο κατά της Βίας)
- <https://www.kethi.gr/>
(Κέντρο Ερευνών για Θέματα Ισότητας)
- <https://strong-me.com/>
(Κίνημα Strong me)
- <https://www.unhcr.org/gr/>
(Υπατη Αρμοστεία)
- <https://www.unicef.org/>
(Unicef)
- <https://www.actionaid.gr/>
(Actionaid)
- <https://care.no/om-care>
(Φιλανθρωπικός Οργανισμός Care)
- https://ec.europa.eu/info/policies/justice-and-fundamental-rights/gender-equality/gender-based-violence_el
(Ευρωπαϊκή Επιτροπή-Μέτρα για εξάλειψη της βίας με βάση το φύλο στην ΕΕ, χρηματοδότηση και υποστήριξη εκστρατειών ευαισθητοποίησης)
- https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/el/ganda_22_1534
(Ευρωπαϊκή Επιτροπή-Ερωτήσεις και απαντήσεις: η πρόταση της Επιτροπής για νέους κανόνες σε επίπεδο ΕΕ για τον τερματισμό της βίας κατά των γυναικών και της ενδοοικογενειακής βίας)
- <https://isotita.gr/wp-content/uploads/2020/12/1%CE%B7-%CE%88%CE%BA%CE%B8%CE%B5%CF%83%CE%B7-%CE%B3%CE%B9%CE%B1->

[%CF%84%CE%B7-%CE%92%CE%AF%CE%B1-%CE%BA%CE%B1%CF%84%CE%AC-%CF%84%CF%89%CE%BD-%CE%93%CF%85%CE%BD%CE%B1%CE%B9%CE%BA%CF%8E%CE%BD.pdf](#)

(Γενική Γραμματεία Οικογενειακής Πολιτικής και Ισότητας των Φύλων-1η Έκθεση για τη Βία κατά των Γυναικών)

- <https://www.uom.gr/eif/draseis-protoboylies/h-isothta-ton-fylon-sthn-ekpaideysh-enhlikon-odhgos-ylopoihshe-ekpaideytikon-epimorfotikon-draseon>

(Διεθνής Οργανισμός Μετανάστευσης-Η Ισότητα των Φύλων στην Εκπαίδευση Ενηλίκων-Οδηγός υλοποίησης εκπαιδευτικών-επιμορφωτικών δράσεων)

- <https://www.ohchr.org/en/stories/2022/07/climate-change-exacerbates-violence-against-women-and-girls>

(United Nations Human Rights/Office of the High Commissioner- Η κλιματική αλλαγή επιδεινώνει τη βία κατά των γυναικών και των κοριτσιών)

- <https://www.europarl.europa.eu/news/el/headlines/society/20210923STO13419/po-s-i-ee-antimetopizei-tin-emfuli-via>

(Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο- Πώς η ΕΕ αντιμετωπίζει την έμφυλη βία;)

- https://www.youtube.com/watch?v=b2OckQ_mbiQ

(Slap her-Πείραμα-Video Ευαισθητοποίησης και Εκπαίδευσης)

- <https://www.youtube.com/watch?v=LFCs03yBy2Y>

(Μην Προσπερνάς τα σημάδια της Έμφυλης Βίας-Διοτίμα)

- <https://www.youtube.com/watch?v=xQInvBLFPD8>

(Μην προσπερνάς τον καθημερινό σεξισμό-Διοτίμα)

- <https://www.youtube.com/watch?v=uxXPltBr8Jg>

(Μη με αφήσεις ποτέ (Don't ever leave me)-Διοτίμα)

- <https://www.youtube.com/watch?v=ARnaE8DFLa8>

(Ε δεν τη σκότωσε κίολας- Η Ισότητα των Φύλων στην Εκπαίδευση Ενηλίκων)

- <https://www.youtube.com/watch?v=i8Q8WKgYu6Y>

(Δες τη μεγάλη εικόνα-Διοτίμα)

- https://www.youtube.com/watch?v=lGzR3KYee_U

(Σtereότυπα από κούνια- Η Ισότητα των Φύλων στην Εκπαίδευση Ενηλίκων)

- <https://www.youtube.com/watch?v=XYkEg9RPISQ>
(Σποτ ΓΓΙΦ για την Σεξουαλική Παρενόχληση_1- Γενική Γραμματεία Ισότητας των Φύλων)
- <https://www.youtube.com/watch?v=tTNMksqiPzM>
(Η Τέλεια Γυναίκα- Η Ισότητα των Φύλων στην Εκπαίδευση Ενηλίκων)
- <https://www.youtube.com/watch?v=Nge63dM2tTk>
- (#PAINted | Η έμφυλη βία έχει πολλές αποχρώσεις- Διοτίμα)https://www.youtube.com/watch?v=gOk_gxBphY
(Dear dad- Φιλανθρωπικός Οργανισμός Care)
- <https://livewithoutbullying.com/wp-content/uploads/2021/06/DaC-%CE%95%CE%B3%CF%87%CE%B5%CE%B9%CF%81%CE%AF%CE%B4%CE%B9%CE%BF-%CE%B3%CE%B9%CE%B1-%CE%B2%CE%AF%CE%B1-%CF%83%CE%B5-%CE%9B%CE%9F%CE%91%CE%A4%CE%9A%CE%99-%CF%80%CE%B1%CE%B9%CE%B4%CE%B9%CE%AC.pdf>

(Έργο "Diversity and Childhood: Changing social attitudes towards gender diversity in children across Europe" με χρηματοδότηση από το Πρόγραμμα για τα Δικαιώματα, την Ισότητα και την Ιθαγένεια (2014 – 2020) της Ευρωπαϊκής Ένωσης- Πώς να αποτρέψετε και να καταπολεμήσετε διάφορες μορφές βίας κατά των ΛΟΑΤΙ+ και των μη συμμορφούμενων με το φύλο τους παιδιών- Εγχειρίδιο για Επαγγελματίες που εργάζονται στους Τομείς: της Εκπαίδευσης, της Υγείας, της Οικογενειακής Μέριμνας και της Παιδικής Προστασίας, των Μέσων Μαζικής Ενημέρωσης και σε Δημόσιους Χώρους)

Δίνοντας κόκκινη κάρτα στη βία

I. Ερωτήματα προς διερεύνηση

- Έχετε υπόψη ιστορικές διαδικασίες διαμόρφωσης, διάδοσης και θεσμοθέτησης του αθλητισμού και των σπορ;
- Ποια η σχέση του σύγχρονου αθλητισμού με τον αθλητισμό στην αρχαιότητα;
- *Αθλητικός, αντιαθλητικός, φιλάθλος, σπαδός*: Πώς αντιλαμβάνεστε τις έννοιες αυτές σε σχέση με τη βίαιη συμπεριφορά εντός κι εκτός αθλητικών χώρων;
- Ποιες κοινωνικές, πολιτισμικές και πολιτικές-ιδεολογικές διαστάσεις θεωρείτε ότι επηρεάζουν κατά περιόδους τον αθλητισμό;
- Γνωρίζετε διαδικασίες ιστορικής συγκρότησης των αθλητικών σωματείων; Μπορείτε να αναφέρετε κάποιες;
- Να σχολιάσετε τις παρακάτω έννοιες στον αθλητισμό: παραβατικότητα, επιθετικότητα (επιτρεπτή, μη επιτρεπτή, σύννομη, παράνομη), βία. Ποια τα όρια μεταξύ τους; Για παράδειγμα: Πόσο επιτρεπτό είναι ή δεν είναι, ένα «τάκλιν» ή ένα «ριμπάουντ» στον αθλητικό χώρο;
- Πόσο η επιθετικότητα ή η βία της αθλητικής αντιπαλότητας διαχέεται στον κοινωνικό χώρο; Πώς αντίστοιχα, τα προβλήματα της κοινότητας εκβάλλουν στους αθλητικούς χώρους;
- Ποιες μορφές βίας και παραβατικότητας αναγνωρίζετε μέσα σε αθλητικούς χώρους; Και ποιες αντίστοιχα συμπεριφορές βίας και παραβατικότητας φιλάθλων ή σπαδών εκτός αθλητικών χώρων;
- Πώς θα περιγράφατε το φαινόμενο του *χουλιγκανισμού*; (Γένεση του φαινομένου. Μορφές εκδήλωσής τους σε ευρωπαϊκές χώρες)
- Ποιοι μπορεί να είναι οι «βάνδαλοι των γηπέδων», οι «ταραξίες» και οι «μπάχαλοι» της κερκίδας; Ποιοι πιστεύετε ότι συγκροτούν βίαιες σπαδικές κοινότητες; Ποιον

ρόλο μπορεί να παίζουν σ' αυτό τα ίδια τα σωματεία; Οι παράγοντες; Οι αθλητές; Οι προπονητές; Οι θεατές; Τα Μ.Μ.Ε.;

- Πώς οι «βίαιες» οπαδικές κοινότητες μετατρέπονται σε απειλή για τη δημόσια τάξη και ασφάλεια;
- Πολλές φορές στους αθλητικούς χώρους ή έξω από αυτούς βλέπουμε/ακούμε συνθήματα που παραπέμπουν σε διασυνδέσεις των αθλητικών οπαδικών κοινοτήτων με τον ακροδεξιό χώρο ή τύπου no politica, antifa. Τι πιστεύετε για τη σχέση των αθλητικών σωματείων με αντίστοιχες «παρά-πολιτικές» ομάδες; Κατά πόσο συνδέεται «η κερκίδα» και «η μπάλα» με πολιτικές τάσεις;
- Πώς συνδέεται το γήπεδο με την ιδεολογία των φιλάθλων-οπαδών μιας ομάδας; (π.χ. Ως μικρογραφία της πόλης; Μιας κοινότητας; Του παρελθόντος και της ιστορίας της ομάδας; Ως μετωνυμία/συμβολοποίηση μιας «πατρίδας»;)
- «Από δω και πέρα δεν περνάει κόκκινη, κίτρινη, πράσινη γαλάζια κ.λπ. φανέλα, κασκόλ, σημαία»- Τι σημαίνει το «εδώ» και το «δεν περνάει»; Ποιοι βάζουν αυτά τα όρια του τόπου και της οπαδικής ταυτότητας;
- Μήπως η βίαιη έκφραση και συμπεριφορά εκφράζει μια «μόδα» της εποχής μας (βλ. σχετική μουσική παραγωγή, κ.ά.) που αντανακλά κοινωνικές παθογένειες του σύγχρονου κόσμου; Μήπως ισχύει: «Εικόνα σου είμαι κοινωνία και σου μοιάζω»;
- Ποιο ρόλο μπορεί να παίζει η οπτικοποίηση βίαιων επεισοδίων ή η χρήση της γλώσσας στα Μ.Μ.Ε. στη διαμόρφωση μια κουλτούρας βίας και δυναμικής «σπασμωδικών» αντιδράσεων;
- Γνωρίζετε εάν έχει λάβει η Πολιτεία μέτρα για την αντιμετώπιση του φαινομένου της βίας στον αθλητισμό;
- Πιστεύετε ότι η πρόσφατη και ακόμη παρούσα υγειονομική κρίση (πανδημία) μπορεί να έχει συνέπειες που να σχετίζονται με τη βία στον αθλητισμό;
- Πιστεύετε ότι η εμπορευματοποίηση του αθλητισμού συνδέεται με τις ποικίλες μορφές βίας που εκδηλώνονται σε αθλητικές διοργανώσεις;

II. Δράσεις

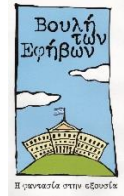
- Έρευνα των αθλητικών στάσεων και συμπεριφορών στο σχολείο σας, στην περιοχή σας.
- Μελέτη λειτουργίας των αθλητικών χώρων και των τοπικών ομάδων στην περιοχή σας.
- Έρευνα στα πρωτοσέλιδα του αθλητικού τύπου ή του τοπικού τύπου σχετικά με τις τοπικές αθλητικές ομάδες ή σε ιστοσελίδες ομάδων, σωματείων, ιστοσελίδες αθλητικής ειδησεογραφίας, κ.ά. Τι παρατηρείτε σε σχέση με το φαινόμενο που μελετάμε;
- Δημιουργία μιας μαθητικής αθλητικής ομάδας με στόχο την πρόληψη της βίας μέσα από τη δική της οργάνωση, λειτουργία, συμπεριφορά, ανάληψη δράσης σε επίπεδο τοπικό ή/και ψηφιακό.
- Καταγραφή φαινομένων και συμπεριφορών αθλητικής βίας στην περιοχή σας.

III. Υλικό – Σύνδεσμοι:

- Διεθνής Ολυμπιακή Ακαδημία
<https://ioa.org.gr/?lang=el>
- Ολυμπιακός ύμνος
<https://edutv.minedu.gov.gr/index.php/athlitismos/olympiakos-ymnos>
- Τα Ηνωμένα Έθνη και η Ολυμπιακή Εκεχειρία
<https://unric.org/el/%CE%BF%CE%B7%CE%B5-%CE%BA%CE%B1%CE%B9%CE%BF%CE%BB%CF%85%CE%BC%CF%80%CE%B9%CE%B%CE%BA%CE%B7%CE%B5%CE%BA%CE%B5%CF%87%CE%B5%CE%B9%CF%81%CE%B9%CE%B1/>
- ΣΕΓΑΣ
<https://www.segas.gr/istoriko/>
- Ολυμπιακό Μουσείο
<https://www.olympicmuseum-thessaloniki.org/new/index.php/el/>
- Ζάννες
http://odysseus.culture.gr/h/2/gh251.jsp?obj_id=5824

ΙΔΡΥΜΑ ΤΗΣ ΒΟΥΛΗΣ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ
ΓΙΑ ΤΟΝ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΕΥΤΙΣΜΟ ΚΑΙ ΤΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

- «Invictus», Σκηνοθεσία: Κλιντ Ίστγουντ. Πρωταγωνιστούν: Μόργκαν Φρίμαν, Ματ Ντέιμον trailer
[Ανίκητος \(2009\) - Ανίκητος \(trailer\)](#)
- Χ. Κουλούρη, Η διεθνοποίηση των Ολυμπιακών Αγώνων
<https://www.tovima.gr/2008/11/24/opinions/i-diethnopoisi-twn-olympiakwn-agwnwn/>
- <https://euroclio.eu/projects/football-makeshistory/>
- <https://euroclio.eu/resource/football-makes-history-guidebook/>
By [Birgit Göbel](#) Published On: March 16, 2022,
- Ολυμπιακοί αγώνες

Το όνομά της συνοικίας δόθηκε αργότερα όταν ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας Ναύαρχος Παύλος Κουντουριώτης παραχώρησε την υπόλοιπη αδόμητη έκταση στους πρόσφυγες από τη Μικρασία.

Αεροφωτογραφία του 1939. Διακρίνεται η Λ. Αλεξάνδρας, το γήπεδο και τα προσφυγικά. Εκτός από τη Λεωφόρο που έχει ήδη ασφαλτοστρωθεί, κυριαρχούν ακόμα οι χωματόδρομοι...

Η περιοχή προς τιμή του, ονομάστηκε "Κουντουριώτικα" και είναι στους Αμπελοκήπους.

https://www.greeklanguage.gr/digitalResources/literature/education/greek_history/ndex.html?subpoint=86#28 Η σύγκρουση των φιλάθλων του Παναθηναϊκού με τους Μικρασιάτες πρόσφυγες στη Λεωφόρο Αλεξάνδρας. Ο αθηναϊκός σύλλογος έδωσε τον πρώτο του αγώνα στη σημερινή ΑΣΟΕΕ - ΜΗΧΑΝΗ ΤΟΥ ΧΡΟΝΟΥ

- Μπαλτάς, Α. (2021). Προσφυγικά αθλητικά σωματεία στον μεσοπόλεμο 1922-1940. Αθήνα: Εκδόσεις Μπαλτά.
- Μπαλτάς, Α
[Ο σωματειακός αθλητισμός των προσφύγων στην Αθήνα και στον Πειραιά | LiFO](#)
9.12.2016
[«1968» του Τάσου Μπουλμέτη](#)
[1968: Οι συντελεστές και το καστ μιλούν για την ταινία | CultureNow.gr](#)
[1968 \(2018\) Official Trailer - Η νέα ταινία του Τάσου Μπουλμέτη](#)
- [Τα Χρόνια της Αθωότητας](#) ERTFLIX (Επ. 1 & 2)
- [ΑΕΚ F.C. - Τα εγκαίνια της ΟΡΑΡ ARENA!](#)
- [Βία στα γήπεδα: Αλήθειες και ψέματα! - CGS](#)
- [Κ. Ζέρβας: «Πάρκο κατά της αθλητικής βίας στη διασταύρωση Παπαναστασίου με Κλεάνθους» - ertnews.gr](#)
- [Αποδόθηκε στους Θεσσαλονικείς το πάρκο αθλητικής φιλίας – Κ. Ζέρβας: «Ενωμένοι ως κοινωνία αφήνουμε οριστικά πίσω μας την οπαδική βία»](#)
- [Νέα γήπεδα στην περιοχή της Νέας Ελβετίας – Κ. Ζέρβας: Η Θεσσαλονίκη αποκτά χώρους άθλησης για όλους | Δήμος Θεσσαλονίκης](#)
- [Ο ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΣ ΣΤΗΝ ΚΟΙΝΩΝΙΑ ΚΑΙ Η ΚΟΙΝΩΝΙΑ ΤΟΥ ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ, Στράτος Γεωργούλας- Δ. Χατζηευσταθίου \(επιμέλεια\), εκδ. Νημερτής, Αθήνα 2010](#)
- [Επιθετικότητα - Βία στον αθλητισμό Γιάννης Θεοδωράκης Το κεφάλαιο αυτό αποτελεί αναπαραγωγή από σχετικό κεφάλαιο του συγγραφέα από το βιβλίο: Θεοδωράκης, Γ., κα. \(2008\). Το πρόγραμμα Καλλιπάτειρα. Από τα σπορ στη ζωή. Όλοι διαφορετικοί όλοι ίσοι. ΥΠΕΠΘ](#)
- Η βία στον Σύγχρονο Αθλητισμό (συνέντευξη του καθηγητή Αθλητικής Κοινωνιολογίας ΣΕΦΑΑ/ΕΚΠΑ, Νικόλαος Πατσαντάρας https://www.alfavita.gr/koinonia/374155_i-bia-ston-syghrono-athlitismo)
- [Συνέντευξη «Η βία στον Σύγχρονο Αθλητισμό» από τον Καθηγητή Αθλητικής Κοινωνιολογίας της ΣΕΦΑΑ του ΕΚΠΑ κ. Πατσαντάρα](#)

- Τριαντάφυλλος Καρατράντος και Δέσποινα Λιμνιωτάκη, Κατανοώντας τη βία: Πολιτικές πρόληψης και αντιμετώπισης <https://www.eliamep.gr/wp-content/uploads/2021/11/Policy-paper-87-Karatrantos-and-Limniotaki.pdf>
- [Πρόληψη του χουλιγκανισμού και της οπαδικής βίας: Ένα παιχνίδι που πρέπει να παίξουν όλοι ενωμένοι – Τριαντάφυλλος Καρατράντος : ΕΛΙΑΜΕΠ](#)
- Ζαϊμάκης Γιάννης. Θεωρητικά ρεύματα της και προσεγγίσεις στην κοινωνιολογία του Αθλητισμού
https://eclass.ekdd.gr/esdda/modules/document/file.php/KZ_AEID_PD107/%CE%9A%CE%BF%CE%B9%CE%BD%CF%89%CE%BD%CE%B9%CE%BF%CE%BB%CE%BF%CE%B3%CE%AF%CE%B1%20%CE%B1%CE%B8%CE%BB%CE%B7%CF%84%CE%B9%CF%83%CE%BC%CE%BF%CF%8D.pdf
- Ζαϊμάκης Γιάννης: Κοινωνιολογία του Αθλητισμού
<https://slideplayer.gr/slide/2843667/>
- [\(PDF\) Η εξάρτηση της τυπολατρίας και η σύνδεσή της με τη νεανική οπαδική βία. Μια μελέτη περίπτωσης | Stratos Georgoulas and Dimitris Paraskevoroulos - Academia.edu](#)
- [Η ωμότητα της οπαδικής βίας στην Ελλάδα – Άρθρο της Αναπλ. Καθηγήτριας του ΕΚΠΑ](#)
<https://www.didaktorika.gr/eadd/handle/10442/20297> Κωνσταντίνος Γογγάκης στο [Έθνος](#)
- Μαυρομάτης, Αχιλλέας (2002). [Ποινικά αδικήματα στον αθλητισμό](#) Διδακτορικό
<https://sportmanagement.uop.gr/images/uop/docs/conferences/2012-praktika.pdf>
- [Ντιντιέ Ντρογκμπά: Ο άνθρωπος που σταμάτησε έναν εμφύλιο πόλεμο \(athletic-square.gr\)](#)
- [ΨΥΧΟΠΑΘΟΛΟΓΙΑ ΣΤΟΝ ΑΘΛΗΤΙΣΜΟ | Psychinfo.gr](#)
- Βία και Χουλιγκανισμός
- Παρασκευόπουλος, Δημήτριος (2018)
[Παιχνίδια εξουσίας: η πολιτική ανατομία της επιτηρούμενης κερκίδας](#) Διδακτορικό
- [Όταν ο μεγάλος μπαλαδόρος Σόκράτες έγινε πολιτικός ακτιβιστής και ίδρυσε την «Κορινθιακή Δημοκρατία» - iefimerida.gr](#)

- Συμπεράσματα του Συμβουλίου της Ευρώπης σχετικά με τη βία που συνδέεται με τον αθλητισμό
<https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-9544-2021-INIT/el/pdf>
- ΝΟΜΟΣ ΥΠ' ΑΡΙΘΜ. 4901 Κύρωση της Σύμβασης του Συμβουλίου της Ευρώπης για μια ολοκληρωμένη προσέγγιση ασφάλειας, προστασίας και υπηρεσιών σε ποδοσφαιρικούς αγώνες και λοιπά αθλητικά γεγονότα
[file:///C:/Users/User/Downloads/document%20\(10\).pdf](file:///C:/Users/User/Downloads/document%20(10).pdf)
- [Διαρκής Επιτροπή Αντιμετώπισης της Βίας \(ΔΕΑΒ\)](https://gga.gov.gr/anexarthtes-arxes/deab)
<https://gga.gov.gr/anexarthtes-arxes/deab>
- Μέτρα του Υφυπουργείου Αθλητισμού για την αντιμετώπιση της βίας στον αθλητισμό
<https://government.gov.gr/wp-content/uploads/2022/02/18-02-2022-%CE%9C%CE%B5%CC%81%CF%84%CF%81%CE%B1-%CE%A5%CF%86-%CE%91%CE%B8%CE%BB%CE%B7%CF%84%CE%B9%CF%83%CE%BC%CE%BF%CF%85%CC%81-%CE%B3%CE%B9%CE%B1-%CF%84%CE%B7%CE%BD-%CE%B1%CE%BD%CF%84%CE%B9%CE%BC%CE%B5%CF%84%CF%89%CC%81%CF%80%CE%B9%CF%83%CE%B7-%CF%84%CE%B7%CF%82-%CE%BF%CF%80%CE%B1%CE%B4%CE%B9%CE%BA%CE%B7%CC%81%CF%82-%CE%B2%CE%B9%CC%81%CE%B1%CF%82.pdf>
- Ψήφισμα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου της 8ης Μαρτίου 2022 σχετικά με τον ρόλο του πολιτισμού, της εκπαίδευσης, των μέσων ενημέρωσης και του αθλητισμού στην καταπολέμηση του ρατσισμού
https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-9-2022-0057_EL.html
- ΣΧΕΔΙΟ ΝΟΜΟΥ/ Μέτρα αντιμετώπισης της οπαδικής βίας, ενίσχυση του θεσμικού πλαισίου λειτουργίας των λεσχών, φιλάθλων, αθλητικός εθελοντισμός, πνευματικός αθλητισμός, ηλεκτρονικός αθλητισμός (e-sports), εργασιακός αθλητισμός, άλλες διατάξεις για τον εκσυγχρονισμό της αθλητικής νομοθεσίας και λοιπές διατάξεις
<https://www.hellenicparliament.gr/UserFiles/2f026f42-950c-4efc-b950340c4fb76a24/11887138.pdf>

ΙΔΡΥΜΑ ΤΗΣ ΒΟΥΛΗΣ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ
ΓΙΑ ΤΟΝ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΕΥΤΙΣΜΟ ΚΑΙ ΤΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

Κάνοντας block στη βία

I. Υλικό – Σύνδεσμοι:

Ελληνικό Κέντρο Ασφαλούς Διαδικτύου - SaferInternet4Kids

Διαδικτυακός εκφοβισμός: Με ποιους τρόπους εκφράζεται (κείμενο)

<https://tinyurl.com/2p9xk87e>

Σε τι διαφέρει ο διαδικτυακός εκφοβισμός; (κείμενο)

<https://saferinternet4kids.gr/nea/differencesofcyberbullying/>

Διαδικτυακός εκφοβισμός: μορφές-συνέπειες -πρόληψη (βίντεο)

<https://youtu.be/Gpfaq0rAHxQ>

Συνέπειες του διαδικτυακού εκφοβισμού (βιντεοδιάλεξη)

<https://youtu.be/zRWtWmpztjE>

Διαδικτυακός εκφοβισμός: μορφές - Συμβουλές (κείμενα)

<https://saferinternet.gr/index.php?parentobjId=Page187&objId=Category281&childobjId=Category281#Category281>

Χαμόγελο του παιδιού

«Μου κάνει bullying...» Πότε μια συμπεριφορά συνιστά πράγματι εκφοβισμό; (κείμενο)

<https://www.hamogelo.gr/gr/el/ta-nea-mas/mou-kanei-bullyinghellip-pote-mia-simperifora-sinista-pragmati-ekfovismo/>

Π.Ι. Κύπρου

Κίνδυνοι: Εκφοβισμός (Cyberbullying) (κείμενα και βίντεο)

<https://internetsafety.pi.ac.cy/kids-cyber-bullying/>

ΙΔΡΥΜΑ ΤΗΣ ΒΟΥΛΗΣ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ
ΓΙΑ ΤΟΝ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΕΥΤΙΣΜΟ ΚΑΙ ΤΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

Βουλή των Ελλήνων tv

Σχολικός Εκφοβισμός – «Λέξεις και Πράξεις που Πληγώνουν». Και τα αντίδοτά τους.

<https://youtu.be/5bxEApS9GGw>

Ίδρυμα Σ. Νιάρχος

«Εκφάνσεις βίας» (βιντεοδιαλέξεις)

https://diavlos.grnet.gr/room/7715?eventid=10995&vod=10626_session

Κέντρο Κοινωνικής Δράσης και Καινοτομίας

Ο Ομοφοβικός και Τρανσφοβικός Εκφοβισμός στα Σχολεία» (βιντεοδιαλέξεις)

https://diavlos.grnet.gr/room/1482?eventid=6740&vod=6889_session

Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο:

Έμφυλη βία στο διαδίκτυο: το ΕΚ ζητά ευρωπαϊκή νομοθεσία για την αντιμετώπισή της

<https://www.europarl.europa.eu/news/el/press-room/20211210IPR19215/emfuli-via-sto-diadiktuo-to-ek-zita-europaiki-nomothesia-gia-tin-antimetopisi-tis>

Ελληνικό Κέντρο Ασφαλούς Διαδικτύου - SaferInternet4Kids

Κανόνες ορθής διαδικτυακής συμπεριφοράς (βίντεο)

<https://youtu.be/9qkwj5yqqGk>

saferinternet.gr

Ενημερωτικό Υλικό για δράσεις για την εξάλειψη του εκφοβισμού (κείμενα)

<https://saferinternet.gr/index.php?objId=Category82&parentobjId=Page15>

ΙΤΕ- Δίωξη Ηλεκτρονικού Εγκλήματος

Ασφάλεια στο Διαδίκτυο (βιντεοδιάλεξη)

https://diavlos.grnet.gr/room/1185?eventid=3745&vod=3374_session

ΙΔΡΥΜΑ ΤΗΣ ΒΟΥΛΗΣ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ
ΓΙΑ ΤΟΝ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΕΥΤΙΣΜΟ ΚΑΙ ΤΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

Περιφερειακή Διεύθυνση Εκπαίδευσης Αττικής

Τρόποι πρόληψης της βίας στο σχολείο (βιντεοδιαλέξεις)

<https://youtu.be/BZO-kIEEuVI>

Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο:

Τι κάνει η Ευρώπη για τα θύματα εκφοβισμού στο Διαδίκτυο (podcast)

https://multimedia.europarl.europa.eu/el/audio/-_EPP05_EL

www.cyberkid.gov.gr

Φιλική σύμβαση γονέων-παιδιού (15-18 ετών) (κείμενο)

<https://tinyurl.com/y5b9va8c>

Εργογραφία (ενδεικτική)

Ελληνόγλωσση

Ακουμιανάκη Σ. - Ευαγγέλου, Γ. (2011). Κοινωνικές αναπαραστάσεις του διαδικτυακού εκφοβισμού στον ελληνικό τύπο. ΑΠΘ.

<http://ikee.lib.auth.gr/record/125479>

Αντωνιάδου, Ν. & Κόκκινος, Κ. Μ. (2013). Κυβερνο-εκφοβισμός και κυβερνο-θυματοποίηση σε παιδιά και εφήβους: Συχνότητα εμφάνισης και παράγοντες επικινδυνότητας. *Προσχολική & Σχολική Εκπαίδευση*.

<https://ejournals.epublishing.ekt.gr/index.php/education/article/view/1817/1800>

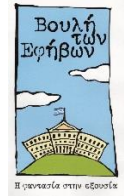
Ασδρέ, Α., & Βουλγαρίδου, Κ. (2013). Κυβερνο-εκφοβισμός και Γονικές Πρακτικές.. Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης. ΠΤΔΕ.

<https://repo.lib.duth.gr/jspui/bitstream/123456789/624/1/EA383.pdf>

Γκαραλιάκου, Σ. (2017) Ηλεκτρονικός εκφοβισμός μέσω κοινωνικών δικτύων. Η τρέχουσα κατάσταση. ΤΕΙ Δυτικής Μακεδονίας.

ΙΔΡΥΜΑ ΤΗΣ ΒΟΥΛΗΣ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ
ΓΙΑ ΤΟΝ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΕΥΤΙΣΜΟ ΚΑΙ ΤΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

<https://anaktisis.uowm.gr/9490/>

Γρηγοράκη, Μ. κ.ά. (2016) Ηλεκτρονικός εκφοβισμός στην παιδική και εφηβική ηλικία: διερευνώντας το φαινόμενο όπως εκδηλώνεται στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης

<https://eproceedings.epublishing.ekt.gr/index.php/edusc/article/view/412>

Δίωξη Ηλεκτρονικού Εγκλήματος (2014). Η ασφαλής πλοήγηση στο διαδίκτυο είναι υπόθεση όλων μας (4^ο Συνέδριο).

http://www.astynomia.gr/images/stories/2015/2prak_syn.pdf

Καράτζη Μ., Παπαδογιωργάκη Κ. (2015). Βία στο διαδίκτυο. Επιπτώσεις στην οικογένεια και το άτομο. ΣΕΥΠ Κρήτης.

https://apothesis.lib.hmu.gr/bitstream/handle/20.500.12688/1300/KaratziaMaria_PapadogiorgakiKalliopi2015.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Μασσαρά Β., κ.ά. (2015) Σχεδιασμός και Εφαρμογή Διδακτικών Δραστηριοτήτων για την πρόληψη του φαινομένου του Διαδικτυακού Εκφοβισμού. Πρακτικά Συνεδρίου «Νέος Παιδαγωγός»

<https://tinyurl.com/rvmbxahs>

Πανσεληνάς, κ.ά. (2014) Εκπαιδύοντας τους μαθητές στην ανάπτυξη στρατηγικών και στάσεων για την πρόληψη και αντιμετώπιση του ηλεκτρονικού σχολικού εκφοβισμού. Έρκυνα, Επιθεώρηση Εκπαιδευτικών– Επιστημονικών Θεμάτων.

http://utopia.duth.gr/~xsakonid/index_htm_files/7_3_18_keim_mel_2.pdf

Παπακομνηνού, Κ. (2017) Cyber bullying η τρέχουσα κατάσταση στην Ελλάδα.ΤΕΙ Δυτικής Μακεδονίας.

<https://anaktisis.uowm.gr/9494/>

Saferline.gr, 2016. Νομοθετικός-Συμβουλευτικός οδηγός για το Cyberbullying.

<http://www.safeline.gr/sites/default/files/Cyberbullying.pdf>

ΙΔΡΥΜΑ ΤΗΣ ΒΟΥΛΗΣ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ
ΓΙΑ ΤΟΝ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΕΥΤΙΣΜΟ ΚΑΙ ΤΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

Σπαθή, Θ. Γ. (2017). Κυβερνοεκφοβισμός: Μια νέα μορφή βίας (άρθρο)

<http://www.indeepanalysis.gr/koinwnia/kybernoekfobismos-mia-nea-morfi-bias>

Τσορμπατζούδης, Χ., Λαζούρας, Λ. & Μπαρκούκης, Β. (2012). Κυβερνοεκφοβισμός στην Ελλάδα: Μια διεπιστημονική προσέγγιση. Αριστοτέλειο πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης – Ευρωπαϊκό Πρόγραμμα DAPHNE III.

<https://blogs.sch.gr/ntsormp/files/2018/05/Book-Greek-part.pdf>

Ξενόγλωσση

Belsey, B., 2004. Cyberbullying: An Emerging Threat to the “Always On” Generation

<https://billbelsey.com/?p=1827>

Cyberbulling Research Center. Journal Articles.

<https://cyberbullying.org/journal-articles>

Fichman, P., Sanfillipo, M. R. & Yang, S. (2017). Managing online trolling: From deviant to social and political trolls, *Proceedings of the 50th Hawaii International Conference on System Sciences*, [1802-1811]

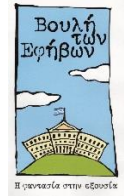
https://www.researchgate.net/publication/317142592_Managing_Online_Trolling_From_Deviant_to_Social_and_Political_Trolls

Livingstone, S., Haddon, L., Görzig, A., & Ólafsson, K, (2011). Risks and safety on the internet: The perspective of European children. Full findings.

<http://eprints.lse.ac.uk/33731/>

Lumsden, K. & Morgan, H. M. (2017). Cyber-trolling as symbolic violence: Deconstructing gendered abuse online.

https://www.researchgate.net/publication/317551298_Cyber-trolling_as_symbolic_violence_deconstructing_gendered_abuse_online

Εξορίζοντας τη βία

I. Ερωτήματα προς διερεύνηση

- Τι σημαίνει πολιτική βία; Η έννοια της πολιτικής και της βίας ασυμβίβαστες ή όχι;
- Ποιες μορφές μπορεί να πάρει; Βία είναι ο πόλεμος, είναι όμως βία και ο θάνατος εκατομμυρίων ανθρώπων από την πείνα;
- Ποιες ομάδες ασκούν πολιτική βία στον σύγχρονο κόσμο μας; Τι μέσα χρησιμοποιούν;
- Η πολιτική βία απειλεί τα ανθρώπινα δικαιώματα και γιατί;
- Να επιλέξετε παραδείγματα πολιτικής βίας από τη σύγχρονη ιστορική πραγματικότητα, όπως γενοκτονίες, εθνοκαθάρσεις, ολοκαύτωμα, και να εξηγήσετε ποιες ιδεολογίες χρησιμοποιήθηκαν για την υλοποίηση εξόντωσης πληθυσμών.
- Η τρομοκρατία αποτελεί σύγχρονη μορφή πολιτικής βίας με ολέθρια αποτελέσματα. Ποιες είναι οι αιτίες που γεννούν αυτό το φαινόμενο και τι συνέπειες έχει στη ζωή των πολιτών;
- Στο σύγχρονο δημοκρατικό κράτος υπάρχουν μορφές νομιμοποιημένης άσκησης πολιτικής βίας; Κάτω από ποιο πλαίσιο πρέπει να λειτουργούν αυτές οι νομιμοποιημένες μορφές πολιτικής βίας, ώστε να μην μετατραπούν σε παράγοντες περιορισμού των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και της δημοκρατίας;
- Σε πολλές πολιτικές ομάδες αναπτύσσεται έντονα η ρητορική μίσους, η οποία διευκολύνει την ανάπτυξη προκαταλήψεων και βίαιων συμπεριφορών ενάντια σε άλλες ομάδες ή άτομα. Ποια είναι τα χαρακτηριστικά της ρητορικής μίσους και ποιες ομάδες είναι πιο ευάλωτες σε αυτή την μορφή κοινωνικών διακρίσεων;
- Γνωρίζετε ιστορικές πολιτικές προσωπικότητες που έδρασαν κατά της βίας και των διακρίσεων στον σύγχρονο κόσμο;
- Συνδέεται η πολιτική βία με τις κοινωνικές ανισότητες ;
- Να αναφέρετε παραδείγματα που δείχνουν την έξαρση της πολιτικής βίας την

τελευταία δεκαετία στη χώρα μας ή τις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

- Η ενίσχυση της πολιτειότητας των μελλοντικών πολιτών μέσα από μαθήματα που ενισχύουν τον βιωματικό χαρακτήρα της μάθησης νομίζετε ότι θα βοηθήσει στον περιορισμό της πολιτικής βίας και την ενίσχυση των δημοκρατικών θεσμών;
- Ο 20^{ός} αιώνας υπήρξε ο αιώνας των κοινωνικών μεταβολών, με γεγονότα άλλοτε ειρηνικά και άλλοτε βίαια. Μπορείτε να βρείτε παραδείγματα της σύγχρονης ιστορίας, που σημειώθηκαν ειρηνικές κοινωνικές μεταβολές και άλλαξαν τη δυτική κοινωνία;

II. Δράσεις

- **Πρόσωπα και πράγματα**

Οι μαθητές και οι μαθήτριες, χωρισμένοι σε τρεις ομάδες, εξερευνούν μέσα από το παιχνίδι πώς είναι να εξουσιάζεις άλλους ανθρώπους και πώς είναι να εξουσιάζεσαι και να μην μπορείς να δράσεις ελεύθερα. Οι ομάδες αποκαλούνται «πρόσωπα», «πράγματα» και «παρατηρητές», οι δύο πρώτες αλληλοεπιδρούν και η τρίτη παρακολουθεί. Οι ρόλοι στη συνέχεια αλλάζουν, έτσι ώστε όλοι και όλες να περάσουν από όλες τις ομάδες. Ακολουθεί συζήτηση και αξιολόγηση.

- **Δραστηριότητα** που βοηθά τους μαθητές και τις μαθήτριες να ευαισθητοποιηθούν σχετικά με τη δύναμη/ισχύ στις σχέσεις και την επίδρασή της στα άτομα και τις σχέσεις.

<https://www.demopaideia.gr/wp-content/uploads/2016/04/%CE%A0%CF%81%CF%8C%CF%83%CF%89%CF%80%CE%B1-%CE%BA%CE%B1%CE%B9-%CF%80%CF%81%CE%AC%CE%B3%CE%BC%CE%B1%CF%84%CE%B1.compressed.pdf>

- **Πολιτική βία στην Ευρωπαϊκή Ένωση**

Οι μαθητές μπορούν να δουν πώς, πού και γιατί διαμορφώθηκαν κινήματα διαμαρτυρίας για διάφορα ζητήματα σε όλη την Ευρωπαϊκή Ένωση κατά τη διάρκεια

ΙΔΡΥΜΑ ΤΗΣ ΒΟΥΛΗΣ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ
ΓΙΑ ΤΟΝ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΕΥΤΙΣΜΟ ΚΑΙ ΤΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

της πανδημίας.

<https://acleddata.com/2021/01/25/political-disorder-in-europe-10-cases-from-acleeds-new-expansion/#1611594260029-3df100f1-f4a8>

III. Υλικό – Σύνδεσμοι:

- Ρητορική μίσους στο διαδίκτυο
<https://saferinternet4kids.gr/>
- Νοιάζομαι και δρω»
Εκπαιδευτικό πρόγραμμα του Μη Κερδοσκοπικού Σωματίου «Δεσμός» και του Ιδρύματος Λαμπράκη
- Εθελοντισμός- Αλληλεγγύη- Ενεργός πολίτης-Ενεργός πολιτεότητα
<https://noiazomaikaidrw.gr/>
- Κλειδιά και Αντικλειδιά
<https://www.kleidiakaiantikleidia.net/wardrobe.html>
- Ειδική Έκθεση του Συνηγόρου του Πολίτη για τη ρατσιστική βία
<https://www.synigoros.gr/?i=human-rights.el.diakritiki-metaxeirisi-astunomiki-prostasia.125089>
- Δημοκρατική παιδεία:
<https://www.demopaideia.gr/>
<https://www.demopaideia.gr/ekpaideftiko-iliko/>

IV. Βιβλία:

- Αντόρνο Τέοντορ (2017). *Η εκπαίδευση μετά το Άουσβιτς*. Εκδ. Νήσος
- Arendt Hannah (2000). *Περί βίας*. Εκδ. Αλεξάνδρεια
- Άμος Οζ (2005). *Κατά του φανατισμού*. Εκδ. Καστανιώτη
- Primo Levi (2009). *Εάν αυτό είναι ο άνθρωπος*. Εκδ. Άγρα
- Μααλούφ Αμίν (1999). *Οι φονικές ταυτότητες*. Εκδ. Ωκεανίδα
- Μπακούρος Βασίλης (2017). *Η ρητορική του μίσους*. Εκδ. Γρηγόρη

- Runciman David (2014). *Πολιτική μια μικρή ιστορία*. Εκδ. Πατάκη
- Παπαϊωάννου Κωστής (2021). *Άγρια ιστορία για μεγάλα παιδιά*. Εκδ. Πόλις
- Tzvetan Todorov (2013). *Οι εσωτερικοί εχθροί της Δημοκρατίας*. Εκδ. Πατάκη Βιβλία
- Μιλώντας στα παιδιά μας για την τρομοκρατία (Tahar Ben Jellum)
- Εξηγώντας τον 20^ο αιώνα στον εγγονό μου (Marc Ferro)
- Εξηγώντας τη Δημοκρατία στην κόρη μου (Ρεζίς Ντεμπρέ)
- Ο ελληνικός εμφύλιος (Ραϋμόνδος Αλβανός)
- Περσέπολις (Σατραπί Μαρζάν) Κόμικ
- Εξηγώντας την πτώση του τείχους του Βερολίνου και του κομμουνισμού στην εγγονή μου (Marc Ferro)

V. Ταινίες:

- **Children of Men**

Η κοινωνία βρίσκεται στα πρόθυρα της κατάρρευσης, καθώς οι γυναίκες σε όλο τον κόσμο είναι υπογόνιμες για σχεδόν δύο δεκαετίες. Ο κόσμος είναι περίπου χωρισμένος σε χώρες που έχουν καταρρεύσει πλήρως και σε χώρες που δεν έχουν καταρρεύσει, με πρόσφυγες να ξεχύνονται στις λίγες λειτουργικές κοινωνίες που έχουν απομείνει. Η ταινία ωθεί τη συζήτηση για την κατάρρευση του κράτους, τους πρόσφυγες και την εξάντληση των πόρων. Έχει επίσης αρκετές μακριές, συνεχείς λήψεις που αισθάνονται σαν αυθεντικές απεικονίσεις πολέμου.

- **Το Κύμα**

Σκηνοθεσία: Ντένις Γκάνσελ. Παραγωγή: 2008.

Ένας καθηγητής πολιτικής ιστορίας με αναρχικό παρελθόν και πρωτοποριακές ιδέες στήνει ένα παιχνίδι ρόλων με τους μαθητές του. Μέσα από ένα διδακτικό πείραμα θέλει να τους δείξει στην πράξη την κρυφή γοητεία του ολοκληρωτισμού, τα πράγματα όμως αρχίζουν να ξεφεύγουν από τον έλεγχο. Η ταινία βασίζεται σε πραγματικά γεγονότα που συνέβησαν το 1967 στην Καλιφόρνια: ο καθηγητής Ρον Τζόουινς στο Λύκειο Cubberley του Πάλο Άλτο, θέλοντας να δώσει μια απάντηση στο ερώτημα των μαθητών του: «Πώς ήταν δυνατόν απλοί άνθρωποι να υποστηρίξουν ένα

καθεστώς όπως αυτό του Ναζισμού, να τηρήσουν στάση σιωπής ή και συμμετοχής στις ωμότητες που διεξάγονταν, και επιπλέον όταν όλα τελείωσαν να αρνηθούν ότι είχαν έστω και γνώση για αυτά που γίνονταν;» αποφάσισε να δώσει ένα μικρό δείγμα απολυταρχισμού στην πράξη.

http://cfieducation.cafilm.org/wp-content/uploads/2014/04/Study_Guide_for_The_Wave.pdf

- **Don't look up (2021)**

Αφηγείται την ιστορία δύο αστρονόμων που προσπαθούν να προειδοποιήσουν την ανθρωπότητα για έναν κομήτη που πλησιάζει που θα καταστρέψει τον ανθρώπινο πολιτισμό. Είναι μια αλληγορία για την κλιματική αλλαγή και η ταινία είναι μια σάτιρα της αδιαφορίας της κυβέρνησης, της πολιτικής, των διασημοτήτων και των μέσων ενημέρωσης για την κλιματική κρίση .

- **Persepolis (2007)**

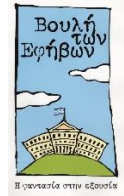
(Comic)

Το «Persepolis» είναι μια συναρπαστική ταινία κινουμένων σχεδίων η οποία παρακολουθεί την πρωταγωνίστρια, Marjane "Marji" (Chiara Mastroianni), καθώς μεγαλώνει κατά τη διάρκεια της ιρανικής επανάστασης και της ανόδου της ισλαμικής φονταμενταλιστικής εξουσίας στη χώρα της. Η Marji εναντιώνεται στις αδικίες που βλέπει γύρω της, αλλά οι γονείς της αποφασίζουν ότι είναι πολύ επικίνδυνο για εκείνη να συνεχίσει να ζει και να σπουδάζει στο Ιράν και την στέλνουν στη Βιέννη. Η Marji αντιμετωπίζει τότε νέες προκλήσεις και αντιξοότητες. Όταν επιστρέφει στην πατρίδα της, δεν αισθάνεται πλέον ότι ανήκει ούτε στο Ιράν ούτε στην Αυστρία και καλείται να βρει τη θέση της στον κόσμο.

https://effstorage.lab.arte.tv/medias/prod/attachedfiles/000-EFF000113_el_af2.pdf

- **Goodbye Lenin**

Ο Οκτώβριος του 1989 σίγουρα δεν ήταν η κατάλληλη στιγμή για να πέσει σε κώμα κάποιος που ζούσε στη Λαϊκή Δημοκρατία της Γερμανίας (RDA). Αλλά αυτό ακριβώς παθαίνει η μητέρα του Alex, ενός ακτιβιστή υπέρ της κοινωνικής προόδου στη σοσιαλιστική Ανατολική Γερμανία. Όταν εκείνη ξυπνάει ξαφνικά οκτώ μήνες

αργότερα, ο Alex βρίσκεται αντιμέτωπος με ένα σοβαρό πρόβλημα. Η καρδιά της είναι τόσο εύθραυστη που οποιαδήποτε ταραχή θα μπορούσε να την σκοτώσει. Για να σώσει τη μητέρα του, ο Alex μετατρέπει το οικογενειακό διαμέρισμα σε μια νησίδα παρελθόντος όπου η μητέρα του έχει την ευχάριστη ψευδαίσθηση ότι δεν έχει αλλάξει τίποτα. Αυτό που ξεκινάει ως ένα μικρό και αθώο ψέμα γίνεται σιγά σιγά ανεξέλεγκτο καθώς η μητέρα του Alex, που μέρα με τη μέρα νιώθει καλύτερα, θέλει να δει τηλεόραση, ώσπου μια μέρα φτάνει στο σημείο να σηκωθεί από το κρεβάτι...

- Το γνήσιο, χιουμοριστικό και σύγχρονο αφηγηματικό πορτρέτο ενός Βερολίνου σε φάση μετασχηματισμού μετά την πτώση του τείχους.
https://effstorage.lab.arte.tv/medias/prod/attachedfiles/000-EFF000107_el_af2.pdf
- **Οι ζωές των άλλων (2006)**
<http://www.filmeducation.org/livesofothers/LivesofOthers.pdf>

1984. Οι κάτοικοι του Ανατολικού Βερολίνου βρίσκονται κάτω από την επιτήρηση των 100.000 υπαλλήλων και 200.000 κατασκόπων της Στάζι. Ανάμεσα στους πιο αφοσιωμένους πράκτορες και ένας που γοητεύεται από τη ζωή ενός θεατρικού συγγραφέα, για τον οποίο έχει υποψίες ότι δεν είναι τόσο «καθαρός» όσο φαίνεται. Αποφασίζει λοιπόν να παρακολουθήσει τη ζωή και τη σχέση του με μια διάσημη ηθοποιό. Βασισμένο στην πρόσφατη ιστορία της Γερμανίας και σε μία από τις πιο σκοτεινές περιόδους της Ευρώπης, το ντεμπούτο του Φον Ντόνερσμαρκ μοιάζει να είναι η πρώτη σοβαρή απεικόνιση της ατμόσφαιρας τρόμου που επικρατούσε στο Βερολίνο πριν από την πτώση του Τείχους. Ένα στιβαρό δράμα χαρακτήρων που καταγγέλλει τον κρατικό παραλογισμό για να καταλήξει σε μια διαχρονική παραβολή για την ανθρώπινη αξιοπρέπεια.

Υ
Λ
Ι
Κ
Ο
&
Δ
Ρ
Α
Σ
Ε
Ι
Σ

